

Kakšen svet hoče Anglija, ako bo zmagala v vojni?

**ZAHTEVE, DA V VOJNO ZAPLETENE DEŽELE
POJASNIJO SVOJE MIROVNE POGOJE. —
CHURCHILL PRAVI, DA SO NAMENI VELIKE
BRITANIJE LAHKO VSAKEMU JASNI**

Senatorja Burton K. Wheeler iz Montane in Gerald P. Nye iz North Dakote sta prošli ponedeljek v zveznem senatu predložila resolucijo, ki določa, da naj ameriška vlada pozove, kakšni so mirovni pogoji Anglije, Grčije, Kitajske in drugih v vojno zapletenih deželah, predno bomo kateri kaj pomagali.

Churchill odgovoril

Slične zahteve so se čule že večkrat tudi v angleškem parlamentu. Enako spet zadnji teden. Eden izmed poslancev je argumentiral, da mora svet vedeti, čemu se Anglija bori in kakšen je njen načrt za preuredbo po vojni.

Premier Winston Churchill mu je odgovoril, da vsi pravilno misleči ljudje v Angliji, v Zed. državah in drugje dobro vedo, radi kakšnih vzrokov je sedanji konflikt nastal in čemu se je Anglija spustila v borbo proti nacijski tiraniji. Nameni in cilji angleške vlade so znani, je dejal, toda določnega mirovnega načrta ni predložil.

Cilji drugih dežel

Objaviti svetu natančen načrt, kakor ga napravi na primer arhitekt za stavbo, za angleško vlado ni enostavno. Zato svoj program oglašala le v glavnih namenih. Kajti predno bi mogla uveljaviti mir pod svojimi pogoji vseposod, bi morala biti tudi dovolj mogočna in zmagovita povsod po svetu. To pa se bržkone ne zgodi v tolikšni meri, da bi mogla mir brez-pogojno diktirati.

Kar se tiče drugih dežel, so omenjena senatorjema njihovi mirovni cilji znani. Na primer Grčija želi, da jo svet pusti v miru. Edi njen namen v sedanji vojni je oteži deželo pred italijansko invazijo.

Vprašanje Kitajske

Tudi nameni kitajske vlade so določeni in jih ni treba znova poudarjati. Bori se proti japonski invaziji in ako zmagata, se hoče osvoboditi ne samo japonskega nego vsakega drugega imperializma. Ob enem naglašala, da je njen namen živeti s svetom v miru in v sodelovanju. Njeni cilji so torej za vsakega demokratičnega, socialno čutečega človeka sprejemljivi in vredni podpore. Zed. države Kitajski v njeni borbi proti japonski agresivnosti ves čas pomagajo materialno in v diplomaciji. Brez te pomoči, in kolikor jo dobi od Anglije in Rusije, bi se Kitajska ne mogla že toliko časa upirati in prizadevati Japonski ogromne izgube.

Nameni Nemčije

Kar se tiče Hitlerjevih namenov, so tudi na dlani. Njegov načrt je vsa Evropo spremeniti v nemški življenski prostor, za sužnjiti druge narode za podložnike tretjemu rajhu in v slučaju zmage nad Veliko Britanijo skupno z Japonsko in Italijo prevzeti vodstvo tudi nad ostalim svetom. Japonska bi dobila nadvlado nad Azijo, Nemčija nad Afriko, nekaj drobtin bi dobila Italija, vse tri sile skupaj, v prvi vrsti Nemčija, pa se bi nato lotile tekme z Zed. državami na mednarodnih trgih, posebno v latinski Ameriki. Ideološko pa je Nemčija v Južni in v Centralni Ame-

rik z Zed. državami že v spoprijemu, ki postaja čedalje ostriši.

Vprašanje malih dežel

To je vzrok, čemu je vlada Zed. držav za podpiranje Anglije, kajti angleška zmaga bi bila ob enem njena, in poraz Anglije pa bi pomenil osamljenost Zed. držav v totalitarnem svetu in prej ali slej vojno z njim, pravi Roosevelt.

Anglija ima v sedanjem konfliktu torej ogromno odgovornost, ki jo je pripravljena deliti v mirovnih namenih in v načrtih za preuredbo sveta z vlado Zed. držav. Na primer, ali naj se ponove napake versailleskega mira, ki je imel v sebi vse kalli za novo vojno, ali pa se res skuša dati Evropi in svetu tak mir, da bo trajen. Kaj storiti na primer s Češko? In s Poljsko? Radi slednje je Anglija šla z Nemčijo v vojno. Ako bi sedaj Anglija izjavila, da je za uspostavitve Poljske kakor je bila pred septembrom 1939, bi morala temeljito poraziti ne le Nemčijo nego se spoprijeti tudi z Rusijo. Tega pa ne namerava, zato Churchill tudi ne objavlja mirovnega načrta v podrobnosti. Kajti kakšen bo, odvisi od stoterih reči. In je tudi možno, da ne bo mogla miru nobena dežela diktirati in v tem slučaju bi bilo mogoče skleniti le sporazumen mir, kakršen bi najbrže nikogar ne zadovoljil.

Rooseveltov načrt

Predsednik Roosevelt je svoj mirovni načrt naglasil nedavno le v glavnih obrisih, ki smo ga v tem listu omenili in komentirali. Izvesti ga bo mogoče le, ako bosta imeli Anglija in ta dežela na mirovni konferenci odločujoči besedo.

Ampak tudi tu lahko nastanejo nesoglasja, na primer vsled Indije, ki želi neodvisnost, Anglija pa ji obljublja po vojni le popolno avtonomijo, kakor jo ima na primer Kanada. Eno je gotovo. Ako zmaga Nemčija, bo dobil svet fašistični mir in nad sabo pa nadvlada. (Nadaljevanje na 4. strani.)

ZASLIŠAVANJE PRIČ ZA IN PROTI "DIKTATURI"

Na sliki so člani kongresne komisije za vnanje zadeve, pred katero so bili zaslišani razni "apizariji" in pa zagovorniki Rooseveltovega načrta za podpiranje Anglije.

PRESOJANJA DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

V Parizu se samomori množa in smrtnih slučajev je tretjino več kakor rojstev. Vzrok je glad. Pariz je pod nacijsko okupacijo. Posledice trpi kajpada najbolj delavstvo.

Republika Mehiko gre pod novim režimom skozi velike spremembe. Delavske unije — tako izgleda, izgubljajo vpliv in "komunistične eksperimente" se meče med staro šaro. Še celo učne knjige predelujejo, ker so bile "preko mere komunistične". Na primer, v eni takih knjig za osnovne šole je bilo med hišnim orodjem naslikano kladivo z oznacbo za učence, da je zelo prikladno za udarjanje po kapitalističnih buticah. Dotično berilo je sedaj preklicano. V novem je razlaga o koristnosti kladiva omejena le na njegov pravi pomen.

Walter Duranty je spet v Rusiji. Šel je tja najprvo ko je padel carizem in bil v Leningradu in Moskvi do pred nekaj leti kot poročevalec dnevnika New York Times. Zapustil je Rusijo z opravičbo, da mu ne pusti poročati o razmerah kot so. Duranty je bil zagovornik vlade v Moskvi, a je vendarle želel pisati po pravici. Pa se ji je zameril. V svojih novih depešah pravi, da se je v Rusiji v par letih, od kar ni bil tam, veliko spremenilo, namreč na boljše. Pridelale žita, da je sijajen, pravi on, kar je zasluga kmetijskega kolektivizma, industrija je napredovala in v prodajalnah je sedaj več blaga kot pa ga ljudje morejo kupiti. To-

da v primeri s trgovino in življenskim standardom v Zed. državah so razmere v Rusiji še vedno mizerne.

V Burgettstownu, Pa., je 28 mladih duhovnikov izjavilo, da je določba v "draftu", ki jih opravičuje od obvezne vojaške službe, krivična. Pravijo, da naj bodo ti dolžnosti podvrženi tudi duhovniki, ne pa samo delavci in farmerji. Svojo resolucijo so poslali tudi odseku zveznega kongresa za vojaške zadeve.

Konvencija F.-L. Asoc. v St. Paulu

Konvencija farmske-delavske asociacije, ki vodi politične kampanje farmske-delavske stranke v Minnesoti, se bo vršila dne 30.-31. januarja v St. Paulu. Odbori se zberejo že dan prej. List Minnesota Leader apelira na delegate, naj se izogibajo prerekanjam o problemih v tujezemstvu in o teorijah, pa se naj namesto tega raje posvetijo praktičnemu delu v svojem lastnem (minnesotskem in splošnem ameriškem) delokrogu.

Brezposelnostna zavarovalna nezaposlenim izdatna pomoč

Skozi leto 1940 je bilo delavcem, ki so bili bodisi začasno ali za stalno odslovljeni iz služb, izplačanih okrog 520 milijonov dolarjev brezposelnostne zavarovalnine.

V Chicagu je bilo odslovljenih pri WPA osem delavcev. (Nadaljevanje na 3. strani.)

ROOSEVELT SPET NALETEL NAZELO MOČNO OPOZICIJO

**Izdatki v kampanji
novembra m. l. bili
najvišji v zgodovini**

Senatni odbor za preiskovanje kampanjskih izdatkov poroča, da je njegova dosedanja dognanja pričajo, da je bilo v lanskem volilnem boju potrošnega več kot kdaj prej, in to vzlic zakonu, ki ima namen izdatke omejevati. Republikanska stranka je v agitaciji za Willkieja potrošila okrog 15 milijonov dol. in demokratska za Roosevelta 6 milijonov dolarjev. Skupno z izdatki za ostale kandidate pa sta demokratska in republikanska stranka potrošile med 35 in 40 milijonov dolarjev.

Največji posamezen prispevalec v kampanjski sklad za Willkieja je bila du Pontova družina v Delaware, ki je dala vsoto \$186.780. Mnogi drugi bogataši so prispevali eni ali drugi stranki od \$5000 do \$150.000; ker pa ne sme po zakonu nihče prispevati več kot \$5.000, so se zakonu izognili s tem, da so vsoto razdelili na vse člane svoje familije in pa da so prispevali nekaj temu, nekaj onemu kampanjskemu odboru ene in iste stranke, dalje raznim "neodvisnim" odborom, pa jim postava ne more do živga.

Konvencija F.-L. Asoc. v St. Paulu

Konvencija farmske-delavske asociacije, ki vodi politične kampanje farmske-delavske stranke v Minnesoti, se bo vršila dne 30.-31. januarja v St. Paulu. Odbori se zberejo že dan prej. List Minnesota Leader apelira na delegate, naj se izogibajo prerekanjam o problemih v tujezemstvu in o teorijah, pa se naj namesto tega raje posvetijo praktičnemu delu v svojem lastnem (minnesotskem in splošnem ameriškem) delokrogu.

Brezposelnostna zavarovalna nezaposlenim izdatna pomoč

Skozi leto 1940 je bilo delavcem, ki so bili bodisi začasno ali za stalno odslovljeni iz služb, izplačanih okrog 520 milijonov dolarjev brezposelnostne zavarovalnine.

V Chicagu je bilo odslovljenih pri WPA osem delavcev. (Nadaljevanje na 3. strani.)

ZASLIŠAVANJA PRED KONGRESNIM ODSEKOM O VPRASANJU PODPIRANJA ANGLIJE SE NADALJUJEJO. — LINDBERGH ZA POPOLNO NEUTRALNOST.—NASPROTOVANJE NAČRTU PRIHAJA IZ RAZLIČNIH MOTIVOV

Pred kongresnim odsekom za vnanje zadeve se že precej dni vrše zaslišavanja nasprotnikov in pristašev Rooseveltovega načrta za podpiranje Anglije, Grčije in Kitajske v njihni vojni-proti totalitarnim silam. Načrt, ki je bil predložen kongresu v obliki predloge (določila je značilno številko 1776) daje predsedniku moč razpolagati z vso materialno silo te dežele v borbi za porazenje Nemčije, Japonske in Italije. Načrt sicer ne določa, da se učešamo v vojno tudi z armado in mornarico, toda nasprotniki dokazujejo, da ako ga kongres sprejme, ne bo dolgo, ko bodo Zed. države tudi dejansko v vojni.

Opozicija jako močna

Izmed onih, ki so bili zaslišani pred omenjenim odsekom proti predlogi, so jo obsojali posebno ostro Hugh Johnson, bivši načelnik NRA, ki se je z Rooseveltom sprl že pred leti, Norman Thomas, Chas. Lindbergh, senator Wheeler na shodih in v radiu, Rev. J. A. O'Brien, profesor na katoliški univerzi Notre Dame in mnogi drugi.

Največ pozornosti izmed pozvanih prič je vzbujal Charles A. Lindbergh, ki je razlagal svoje misli pred odsekom zadnji teden. Vsi so ga napeto poslušali in v sobi se je kar trlo kongresnikov, reporterjev, fotografov in drugih, ki so imeli "srečo" dobiti dovoljenje za vstop in prostor. Govoril je kot veščak, ki mu je položaj v Angliji, Nemčiji, Rusiji, v Aziji in drugod dobro znan iz osebnih opazovanj in študiranja. Mnogi smatrajo njegovo znanje v takih stvareh za zelo amatersko. Kot znano, se Lindbergh v politične zadeve rad umešava. Sloves si je dobil vsled svojega prvega poleta preko Atlantika, nato ker se je priženil v milijonarsko družino, in končno je dobil simpatije ljudstva še posebno ker mu je bil ugrabljen in umorjen njegov prvorojenček.

Prijatelj Nemčije

Lindbergh nič ne skriva, da je prijatelj Nemčije. Ko je bil tam na obisku, je s Hitlerjem in njegovimi ministri prav dobro izhajal in še odlikovali so ga. Enako prijateljsko je bil v Nemčiji sprejet kongresnik Fish in bil gost nemške vlade. Kongresnemu odseku za vnanje zadeve je Lindbergh izjavil, da tira predsednik Roosevelt do deželo brezobzirno v vojno, namesto da bi vodil politiko nevtralnosti. Z glasom večšaka je poudaril, da tudi če gremo Angliji na pomoč z vso našo oboroženo silo, Nemčije vzlic temu ne bo mogla popolnoma poraziti.

"Izhod iz demokracije"

Kot vsi drugi opozicionalci, je tudi Lindbergh zatrjeval, da pomeni vsaka stopnja v Rooseveltovi vojni politiki korak ven iz demokracije. Isti Lindbergh je pred meseci v govoru po radijskem omrežju propagiral, da naj Zed. države proglasijo popolno nevtralnost in priznajo, da so mnoge zahteve nacijske Nemčije upravičene. Sploh bo boljše, je dejal, če se Zed. države z Nemčijo prijateljsko sporazumejo in sodelujejo z njo.

Ta nazor je zastopal tudi sedaj pred kongresom. Nemško časopisje ga je vslede tega zelo pohvalilo, čes, da je on eden tistih ameriških državljanov, ki si upa odkrito in odločno povedati svoje mnenje.

Dejal je, da bi Anglija ravnala pametno, ako bi priznala svoj težavni položaj in sklenila mir, ki bi temeljil na realnostih. Ni pa pojasnil, kakšnih "realnostih".

Nekateri kongresniki, ki so za podpiranje Anglije, so ga vprašali, ako ni on "pro-nazi". Določnemu odgovoru na to vprašanje se je izognil z izjavo, da je "popolnoma nevtralen" in proti vsaki podpori v vojno zapletenim deželam. Ker je Nemčija vsled prešibke vojne mornarice itak ne bi mogla dobiti, bi bila taka "nevtralnost" v bistvu pomoč Nemčiji, ki brez ameriškega uvoza lahko izhaja, dočim bi Anglija ne mogla.

Na vprašanje, da-li ne želi zmage Angliji, je rekel, da bo najboljša, ako ne zmaga ne (Nadaljevanje na 5. strani.)

Unije v boju za boljše razmere in za priznanje

Zvezna vlada je pri raznih korporacijah naročila tisoče bojnih letal, vsakovrstne municije, ladij itd., v vsotah, ki znašajo stotine milijone dolarjev. A ko hitro se dogodi, da delavci pri eni ali drugi zahtevajo priboljške, so označeni za oviro narodni obrambi.

Ene izmed družb, ki se unije silovito brani, je International Harvester Co. Izdeluje večino mase stroje. Velike tovarne ima v Chicagu in v mnogih drugih krajih. Njeni delavci se že leta prizadevajo, da bi vodstvo kompanije pridobilo v miren sporazum z unijo. Pa ni pomagalo, razen le v par njenih delavnicah. Unija se je končno odločila za odločen spoprijem, delavci v prizadetih obratih pa so ji z veliko večino dali nalog, da naj okliče stavko, ako se kompanija nikakor drugače ne poda. Stavkovni boj se je pričel v nekaterih njenih tovarnah minul teden, a ob enem se je vsa situacija zaokrenila za uni-

jo dobro. Pri tej družbi je upošlehen tudi mnogo Slovencev, posebno v Chicagu in v Milwaukeeju. International Harvester Co. je tradicionalna nasprotnica unij in ima v boju proti njim eno najtrajnejših poglavij.

Velike boje vodi minule tedne unija avtnih delavcev; v njeno področje spadajo tudi tovarne, v katerih se izdelujejo trgovska in bojna letala, sedaj večinoma slednja. Tudi v tem slučaju časopisi jamrajo, kako zelo taki spori in stavke škodujejo produkciji v prid narodne obrambe. Delodajalcev nič ne grajajo.

V Milwaukeeju je nastala 22. jan. stavka pri Allis-Chalmers družbi, v kateri je bilo prizadetih približno 8.000 delavcev. Tudi ta družba ima velika vladna naročila, na katera se je sklicevala, čes, da jih ji unija ovira.

Zelo delikaten problem za UAW je Fordova družba. Ta

je za boj zoper unijo pripravljena boljše kakor katerakoli velika korporacija v tej deželi, vrh tega oglašala že dolgo direktivno in neposredno v časopisju in v radiu, na fabriških oznanilnih deskah, z letaki in kakor že more, da so njeni delavci boljše preskrbljeni v vsakem oziru, kakor pa v obratih onih družb, ki so unijo priznale. UAW ima vsled tega nalogo, da se za končni spoprijem prav dobro pripravi, kajti ako bitko pri Fordu izgubi, bo to opasno za vso njeno organizacijo tudi v tovarnah drugih avtnih družb.

V akciji je tudi unija jeklar-skih delavcev. Porazi, ki jih je doživela pred par leti v obratih takozvanih neodvisnih družb, so jo vrgli prilično nazaj, niso pa jo onesvestili. Unija se je v tistih spopadih, ki so bili za njeno članstvo krvavi, veliko naučila in deluje sedaj bolj organizatorično kot s propagando. Člane je treba za unijo vz-

gojiti in to delo smotreno vrši. Nadeja se, da se bodo v sporazum z njo podale vse neodvisne jeklar-ske kompanije raje kot znova riskirale spopad, v katerem bo unija, ako se borba spet dogodi, vse boljše pripravljena kakor zadnjič.

Edino, kar bi bilo pri vsem tem želeli, je, da bi prenehali konflikt med CIO in AFL, ker se z njim zapravlja energije bodisi v dualnem unionizmu, ali pa v jurisdikcijskih sporih, ali pa v naporih, katera izmed teh dveh skupin bo delavce prej organizirala.

Koliko bolj bi bile unije respektirane, ako se bi vodstvo AFL odločilo za spravo in priznalo, da so industrialne unije potreba časa, in da so do bolj-ših življenskih razmer upravičeni vsi, ne pa samo obrtno izvežbani delavci.

Ampak kar še ni, pride. Ljudje se uče iz zmot in napak. Unije pri tem niso izjema.

V sedanjih vzruženih časih se zanesite na Proletarca

Razni privatni interesi, sekte in agenti tujih dežel so s svojo propagando povzročili med ameriškim ljudstvom veliko zmede in histerije. Tistim pa, ki se za tolmačenje dogodkov zanašajo na poštene ljudske časopise in revije, ni treba tavati v temi in zbeganosti.

Proletarec se upravičeno šteje med take liste. Poročal, tolmačil in grajal je doslej s stališča delavskih in splošnih ljudskih koristi, s stališča mednarodnega socializma, s stališča borbe proti izkoriščanju, reakciji in fašizmu, in bo to svojo nalogo vršil enako enako vestno v bodoče. Njegova izvajanja v prošlosti so bila pravilna, so enako resnična in pravilna danes, in bodo v prihodnje.

Proletarec izhaja, da služi tistemu ljudstvu, ki se preživlja z delom. Citajte ga vestno in pridobite mu novih naročnikov.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVŠKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdava Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor: Frank Zaitz
Business Manager: Charles Pogorelec
Asst. Editor and Asst. Business Manager: Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864.

Strah ameriške plutokracije pred angleško delavsko stranko

V Zedinjenih državah se vsi ljubi borba o vprašanju, ali smo za podpiranje Anglije, ali za nevtralnost.

Govori se pri tem nič koliko, češ, ali smo res odvisni od angleškega imperija? Mar naj mu mi pomagamo vzdrževati krivice, ki jih je storil drugim v svoji dolgi zgodovini?

V propagandi proti Angliji so naciji, fašisti, kominterni, ameriška trgovska komora, katoliška cerkev in pa pacifisti vsakojakih vrst, ki iskreno, ali pa iz hudobije verujejo, da delajo dobro za mir.

Nihče izmed teh pa si ne upa DIREKTNO priznati, da je tu še eno drugo vprašanje, namreč, KAKSNA bo Anglija, ako ZMAGA v vojni.

Ameriška plutokracija se s tem največ bavi, toda ne na glas. Vendar pa toliko šušljajoče, da lahko vsakdo, ki se zanima in kaj ve, razume, da jo je strah.

Strah pred kom?

Pred zmago Anglije v vojni z Nemčijo.

Ameriška plutokracija se namreč silovito boji, da bi zmaga Anglije bila obenem zmaga angleške delavske stranke in z njo vred zmaga mednarodnega socializma v Evropi.

Ako Anglija sklene mir s Hitlerjem jutri, bo to tak mir, kakršnega hočejo prijatelji hitlerizma in pa nasprotniki mednarodnega socializma.

Oboji smatrajo, da je boljše ohraniti nacizem, kot pa da bi Anglija postala to, za kar jo je predvideval že Karl Marx — za prvo trdnjavo socializma.

Kapitalizem Zed. držav se take Anglije silovito boji, zato je proti, da bi jo podpirali v vojni s Hitlerjem.

Kajpada, kapitalisti niso bedaki, pa vodijo svojo borbo v prid hitlerizma pod znakom patriotizma, ameriške nevtralnosti, narodne obrambe in drugih takih gesel, ki so ljudstvu pesek v oči.

Tudi pomoč takih, ki jih kapitalizem najbolj mrzi, jim je pri tem dobrodošla. Na primer pomoč pacifistov vseh vrst.

Oni hočejo, da Anglija NE zmaga, ker bi to pomenilo ZMAGO DELAVSTVA Anglije! Naj torej rajše ostane tako kot je — hitlerizem nad Evropo in kapitalizem v Angliji.

Največji sovražniki demokracije

Največji sovražniki demokracije so bigotstvo, plemenske mrznje, rasni predsodki in netoleranca, je dejal predsednik zveznega vrhovnega sodišča Charles Evans Hughes, ko je govoril na narodni konferenci kristjanov in židov.

Dodal bi bil še lahko, da je sovražnik demokracije tudi tisti sloj bogatašev, ki se je v boju za svoje privilegije in izmозgavanje delavcev posluževal tudi še tako terorističnih metod in vladal s silo.

Cerkve za "nov red"

Cerkve v Angliji so se izrekle za nov red, ki naj se ga ustanovi po angleški zmagi nad Nemčijo in Italijo. Sistem, v katerem je mogoče, da je eden neizmerno bogat, na drugi strani pa stotisoče revnih, je krivičen, pravijo one, torej naj se te razlike odpravi. In dobrine naj se izrablja tako, da bodo koristile vsem.

Tudi papež Pij je na zadnji Božič slično govoril.

Le čemu se niso cerkve za tak nov red že davno zavzele! A namesto tega so vodile borbo proti socializmu, ki so ga označevale. Cerkve so bile in so še trdnjava sistema, ki povzroča bedo in vojne.

Sele ko so spoznale, da stari red ne bo več dolgo vzdržljiv, se žele ohraniti v tistem, ki pride in so se izjavile zanj.

Obljub v izobilju

Ako bodo politiki sedaj, ko so izvoljeni, svoje obljube tudi izvršili, bomo deležni odprave brezposelnosti, znižanja davkov, večjih civilnih svobod, zvišanja življenjskega standarda in miru v vsem svetu.

To so le nekatere obljube. A če tudi samo te izpolnijo, pa bo že nekaj!

Tudi če izgubiš vse drugo, izkušanje ti ostanejo.

Mir je mogoč le, ako ga hočejo vsi narodi, vse dežele, ves svet.

Družabni razvoj ne gre nikoli po načrtih političnih in ekonomskih arhitektov.

Resnico tepe ne samo laž nego ji tudi molk lahko škoduje. — Aimen.

Ničesar ni groznejšega kakor gledati ignoranco v akciji. — Goethe.

Resnica le redkokdaj čista in nikdar preprosta. — Oscar Wilde.

MEDICINSKE POTREBŠČINE ZA ANGLIJO

V Kanadi in Zed. državah delujejo mnogotere organizacije za oskrbovanje medicinskih potrebščin Angliji. Na gornji sliki so Kanadčanke, ki odpravljajo take pošiljke.

Krščanstvo v mrtvih črkah in kakršno je v resnici

(Sledeča razprava je iz knjige "Materialistično pojmovanje zgodovine", ki jo je spisal svetovno slovit socialistični teoretik: Kari Kautsky. Umrl je pred par leti v prognostiku na Češkem. Katoliška cerkev in krščanstvo sploh je v tem spisu analiziral, da bi ga nihče drugi ne mogel boljšje.)

Med idejami, ki določajo duhovno življenje našega časa, je krščanstvo še vedno velikega pomena. Sicer je že več nego pred petdesetimi leti David Fr. Strauss v svoji knjigi "Stara in nova vera" zastavil vprašanje: Ali smo še kristjani? in prišel do rezultata: "Če hočemo govoriti kot častni, odkritosrčni ljudje, moramo priznati: mi nismo več kristjani."

To gotovo velja za nenavadno veliko število takozvanih kristjanov. Prav tako je mnogo Judov dejansko zapustilo vero svojih očetov, ne da bi istočasno zapustili tudi svojo versko družbo. In vendar imajo nauki krščanske (kakor tudi judovske) vere tudi še danes ne le veliko politično in družabno moč temveč vplivajo močno tudi na mišljenje in čutenje mnogo sicer popolnoma modernih ljudi. Mnogo vernih kristjanov najdemo tako med katoličani kot med protestanti v vseh strankarskih taborih, še celo v najmodernijem, to je socialističnem, posebno v anglosaških deželah.

Ne moremo orisati ideologije našega časa, ne da bi pri tem prepuščili krščanstvu širokega prostora.

Zaman bi bilo hoteti izjaviti ideje krščanstva iz današnjih obstoječih gospodarskih pogojev. Če ga hočemo razumeti, se moramo povrniti v dobo, ko se je porodilo kot nov pojav v svetovni zgodovini. Preiskati ga moramo v njegovih početkih v prvih stoletjih, ko je propadla antična demokracija in je prevladovalo vsemogotno cesarstvo. Tedanje gospodarske razmere in njih posledice, obubožanje velikih množic, koncentracija bogastva v malo rokah, naraščajoče izumiranje, večne državljanske vojne med nekaterimi oblastniki, ki so z nagrabljenimi zakladi lahko plačevali velike vojske, prenehanje vsake politične delavnosti v ljudstvu, ko so obubožane množice propadale in postale podkupljive in ko so bogatini propadali v čutnem uživanju: to vse je bila realna podlaga, na kateri je nastalo krščanstvo in na kateri ga moremo razjasniti.

Toda nikakor ne popolnoma, temveč samo v toliko, v kolikor se je z njim pojavilo novega: miroljubnost, zaničevanje povzetnega, gnus nad življenjem, malo zaupanje poedinca in samega sebe in v svojo okolico in hkrati neizmerno zaupanje v vsemočnega edinega božanskega cesarja, odrešenika, ki so ga seveda predstavili v nebesu. Končno zahteva po razdelitvi posesti bogatinov med revne, kar se je seveda radi nemohi rešili praktično končalo le z organizacijo dobrotelosti.

Vendar vsebuje krščanstvo poleg teh potez tudi mnogo drugih idej, ki jih ni na novo ustvarilo, temveč jih že našlo kot dolgo vladajoče in ki jih je povzelo iz življenja, iz katerega je vzklilo. To so bile poteze iz židovskega, egipčanskega, asirskega, perzijskega in celo grškega načina mišljenja, ki so se sto in tisoče let poprej razvile in se tako globoko vkoreninile, da se jim niso mogli odreči ljudje, ko so sprejeli novo krščansko mišljenje. V kolikor je bilo staro združljivo z novim, se je ohranilo, kakor se človek sploh oprime novega, nepreizkušene samo tam, kjer staro odpuje. In to niso bili sestavni deli samo ene, temveč več starodavnih ver, ki jih je sprejela nova, kajti ta je nastala v dobi mešanja narodov in ver.

Kot vsak pojav, moremo tudi krščanstvo dometi le v njegovem gibanju, nastajanju in izpreminjanju. Pravkar smo videli, da moramo v praksi krščanstvu razlikovati produkte njegove dobe in dedščino prejšnjih časov. Če hočemo pojmovati krščanske elemente, ki še učinkujejo v današnjem duhovnem življenju, ne zadoščajo, da razložimo samo nastanek prakrščanstva in način, kako je nastal. Od tedaj so se izvršile velike gospodarske izpremembe in vsaka je izpremenila obliko krščanstva, kakršna je bila ob njegovem nastanku, in ji dala posebnaj značaj.

Ko so trume barbarskih

... Kot vsak pojav, moremo tudi krščanstvo dometi le v njegovem gibanju, nastajanju in izpreminjanju. Pravkar smo videli, da moramo v praksi krščanstvu razlikovati produkte njegove dobe in dedščino prejšnjih časov. Če hočemo pojmovati krščanske elemente, ki še učinkujejo v današnjem duhovnem življenju, ne zadoščajo, da razložimo samo nastanek prakrščanstva in način, kako je nastal. Od tedaj so se izvršile velike gospodarske izpremembe in vsaka je izpremenila obliko krščanstva, kakršna je bila ob njegovem nastanku, in ji dala posebnaj značaj.

Ko so trume barbarskih

AGITATORJI NA DELU

Vse naročnine, ki jih pošljejo zastopniki in drugi agitatorji Proletarca, so štete na bazi polletnih naročin. Namreč agitator, ki pošlje eno celoletno, je zabeležen v tem seznamu z dvema polletnima.

- I. IZKAZ
- Anton Janković, Cleveland, O. 20
  - Chas. Pogorelec, Chicago, Ill. 17
  - Jennie Dagarin, Cleveland, O. 12
  - Joe Oblak, Chicago, Ill. 11
  - Joseph Klavich, Detroit, Mich. 8
  - Anton Zornik, Herminie, Pa. 6
  - Geo. Smrekar, W. Aliquippa, Pa. 6
  - Frank Cvetan, Tire Hill, Pa. 5
  - Anton Shular, Arms, Kans. 4 1/2
  - Angela Zaitz, Chicago, Ill. 4
  - Frank Podboy, Park Hill, Pa. 4
  - John Kossin, Girard, O. 4
  - Ilja Bubalo, Johnstown, Pa. 4
  - Jennie Jerala, Crafton, Pa. 4
  - Marko Tekavec, Canonsburg, Pa. 4
  - Joseph Lever, Cleveland, O. 4
  - Joseph Jez, Warren, O. 4
  - K. Erznosnik, Red Lodge, Mont. 2
  - Katie Junko, Detroit, Mich. 2
  - Frank Boltzart, Pueblo, Colo. 2
  - Amalija Oblak, Elizabeth, N. J. 2
  - Donald J. Lotrich, Chicago, Ill. 2
  - John Teran, Ely, Minn. 2
  - Mary Kafelic, Cleveland, O. 2
  - Martin Judnich, Waukegan, Ill. 2
  - Peter Benedict, Detroit, Mich. 2
  - Virginia Selak, Star City, W. Va. 2
  - Joe Cvelbar, Sharon, Pa. 1
  - Ant. Tratnik, Diamondville, Wyo. 1

Skupaj v tem izkazu (4 tedne, od 26. dec. 1940 do 25. jan. 1941.) 145 1/2 naročin. Prejini izkaz (4 tedne) 102 naročin.

plemen poplavile ozemlje tehnično in kulturno visoko stoječe civilizacije narodov okrog Sredozemskega morja, je nastal nov gospodarski in politični položaj posebne vrste. Kajti ono novo, kar so sedaj v rimski državi reprezentirali barbari s svojimi nazadnjaškimi produkcijskimi načini in njim odgovarjajočimi mišljenjskimi oblikami in ideologijami, ni bilo nekaj višje razvitega, višje stoječega, temveč nekaj nazadnjaškega. "Staro je bilo tedaj mnogo višje nego novo, razpolagalo je z večjim znanjem, z višjo tehniko, z višjimi produktivnimi oblikami, s popolnejšo politično organizacijo.

Ta organizacija je v Evropi zapadno od Rusije in Balkana našla svoje vtelesenje v katoliški cerkvi, ki je imela kot naslednjica rimskega gospodstva svoje središče v Rimu, kjer je papež nadaljeval z gospodstvom ali vsaj z gospodovalnimi težnjami rimskih cesarjev — carjev starega veka.

Vzhodno ležeče dežele krščanstva so našle svoje središče v Bizantu (Carigrad), kjer je posvetni cesar še nadalje viadal kot najvišji cerkveni poglavar, le da se je hitro krečila njegova država. Zmanjševali so jo vedno bolj osvobodilni pohodi vzhodnih Nomadov, najprej Arabcev, ki so si ustvarili ne le politično, temveč tudi ideološko od Rima in Bizanta neodvisno organizacijo, oprto na novo vero islama, ki je potrebam in življenjskim pogojem novih osvobodilcev bolj priljubljena nego krščanstvo, v katerem so živele še potrebe in produkcijske razmere starega cesarstva.

Ljudstva zapada si po propadu cesarstva niso mogla dati nove, svojim potrebam in življenjskim pogojem popolnoma prilagodene vere. Gospodujoči aparat rimske cerkve in njeno znanje sta bila premočna za to. Toda tako močna pa oba faktorja vendarle nista bila, da bi mogla oblikovati državo in družbo po svoji volji. Katoliška cerkev kot naslednica cesarjev je slonela na strogo centraliziranem despotizmu. Med tem je vzrastle v germanskih državah fevdalen produkcijski način, ki je povzročil politično razcepljenost in največjo nedisciplino številnih malih fevdalnih gospodov napram državi, ki ji je načeloval senčni kralj.

Tej brezmočni državni oblasti nasproti se je okrepila moč centraliziranega aparata rimske cerkve, kateri je uspelo, da si je pridobivala vedno več najvažnejše posesti tedanje dobe — zemlje, da je skoro v vsaki deželi postala največja fevdalna gospodarica, ki je razen tega razumela tudi nekaj o umetnosti in znanosti in ki je uvajala višje produkcijske oblike ter posvetnim vladarjem in izkoriščevalcem nudila najspodobnejše upravitelje.

Kljub temu prevladajočemu položaju se cerkev ni mogla izogniti vplivom novo nastajajočega produkcijskega načina. Ta je ustvaril nov izkoriščevalni razred, katerega poklic je bil edino služba v vojski. To je napravilo ozračje neprestanih oboroženih vstaj in vojn. Krščanstvo je nastalo v času najmočnejše miroljubnosti, kateri je dalo izraza v največji meri. Doba srednjega veka, ko je prevladovala moč katoliške cerkve, spada med najbolj krvave čase svetovne zgodovine. Cerkev ne samo, da ni bila v stanju omejiti večne vojne držav in posameznih fevdalnih gospodov, temveč se je sama udeleževala prelivanja krvi. Škofje v oklepu na čelu svojih podanikov niso bili nobena redkost. In papeži sami so se učili vojskovati.

Kakor sicer vere izražajo duhovno življenje narodov, tako vidimo v srednjem veku ostro izobličeno nasprotje med cerkvenim naukom in vsakdanjim človekovim življenjem. (Nato orisuje Kautsky, kako je v boju proti vedno hujšemu zatiranju vladajoče rimske cerkve nastal protestantizem, kalvinizem in druge papeškemu Rimu nasprotno vere in sekta.)

V Franciji je postala katoliška cerkev državna vera. Boj proti državi in družbi so mogli tam bojevati le z bojem

proti tej veri, poleg katere ni bilo v ljudski zavesti nobene druge. Tu ni bilo nobenega razloga več, da bi se borili za novo na ta način, da bi se hlinili s staro versko krinko. Zato so v Franciji temeljiteje in radikalneje kakor kje drugje premagali tradicionalne mišljenjske oblike.

Kakor se je v Angliji izvršila meščanska revolucija pod krščanskim, je potekla v Franciji in v ostali kontinentalni Evropi pod nekrščanskim, da celo protikrščanskim mišljenjem. Boj za revolucijo je čisto zavzel oblike boja proti krščanstvu, ki je ostalo velika sila kot — gnezdo reakcije. In to je vplivalo tudi še na proletarsko gibanje. Zlasti tradicije velike francoske revolucije so najmočnejše učinkovale. Socializem, se je zdelo čisto, da je samo dopolnil telga, kar so drugi pričeli, pa ne dokončali. Socialisti so se smatrali za izvrševalce oporke velike revolucije. . . . Da celo najmočnejša osebnost v novejšem francoskem socializmu — Jean Jaures (Jaures je bil najhujši nasprotnik vojne in zato ga je neki nacionalist ob izbruhu svetovne vojne ustrelil) je še popolnoma živel v miselnem toku velike revolucije, katere zgodovinar je on postal.

Kljub vsem tem gospodarskim, socialnim in idejnim izpremembam se je ohranilo krščanstvo skoraj skozi dvajset stoletij. Seveda se je večinoma ohranilo le kot prazna oblika, kateri najostreje nasprotuje praksa njegovih vernikov. Kajti malo je naukov, ki bi se tako prilagojevali in izpreminjali kakor krščanstvo, čeprav se na zunaj vedno sklicuje na iste spise. Črka ostaja vedno ista, toda duh, ki ga mu vdihuje življenje, je zelo različen v različnih dobah in državah in istodobno v isti državi zelo različen pri raznih razredih in strankah, ki mu pripadajo.

IZ KANSASA

Delo v premogorovih, kolikor ga je še, je to zimo bolj stalno kot je navadno v teh krajih; dela se po 4 ali 5 dni tedensko.

Večina rudarjev je pa še vedno pri "cesarskem" delu, ali pa ga skuša dobiti, ker drugega nima. Pa jih tudi tam odrijava, češ, ni denarja. In kadar zjutraj vreme kaže na dež ali sneg, že radjo aparat naznanja, da se ta dan pri WPA ne dela zaradi neugodnega vremena; in to se ponavlja še par dni pozneje.

Ker se zdaj troši bilijone (po tisoče milijonov) za oboroževanje, delajo nekatere industrije s polno paro; ponekod v tej državi pa merijo svet, koder bodo zrastle nove ogromne tovarne za produciranje raznega bojnega materiala.

Zaradi geografičnih in drugih razlogov se večina te industrije nahaja na vzhodu in nekaj na skrajnem zapadu in tako ti kraji dobe "levji" delež teh bilijonov; ni čuda, če je naš jugozapad zelo nevoščljiv "vzhodu" pa zahteva vsaj nekaj drobtin tudi za te kraje. Pošiljajo razne deputacije v Washington iz Kansasa, Arkansasa, Oklahome in Nebraske, da se naj da vsaj nekaj te "prosperitete" tudi tem krajem. Ampak uspeh ni zadovoljiv.

Inženirji zdaj merijo po teh krajih vodne sile na površju in pod zemljo, kar je prva potreba industrije. Pa je vrag, ker se reka, ki je v deževni dobi precejšnja, poleti spremeni v pohlevno vodico, da bi jo lahko žejen kos prepil.

Tudi kansaški premožni preizkušajo v laboratoriju, če je še za kako drugo vporabo kot za v peč. Torej če bo to oboroževanje in potem morda vojna trajala nekaj let, bomo tudi mi prišli na svoje.

Sicer pa s škodoželjnostjo pričakujemo, da če bodo bombe deževale na vas tam na vzhodu, boste radi prišli k nam "pod streho". Ampak če verjamete Hitlerju, do tega ne bo prišlo, ker ne misli napasti Amerike. In on vedno drži besedo. . . .

Naši poslanci v Topeki spat rebelirajo. Pritožujejo se, da so se nečuvno dvignile cene po restavracijah, hotelih in celo v "boarding houses", od kar se je pričelo zasedanje legislature. Hočejo, da poseben odsek preišče možnost zgraditve posebne jedilnice in hotela zanje. Kdo pravi, da ti "modrijani" ne razumejo koristi zadržne ideje, kadar jih razmere pritisnejo na denarno močjo?

Pa so pritožbe teh postavokovačev kolikor toliko res upravičene. Dnevnice so naarabje po 3 dolarje, kot je bilo določeno že pri ustanovitvi te države, pred 70 leti.

Večkrat je bilo vprašanje "moderniziranja" dnevnice pred volilci in ti so zvišanje posledno vselej odklonili. Najbrže so se vsaj takrat nekoliko bolj poglobili v delo svojih zastopnikov in prišli do prepričanja, da je za tako delo 3 dolarje dovolj, če ne morda še preveč; toda ker ni bilo rubrike glasovati tudi za znižanje, je pri tem ostalo. Ampak stvar se da lahko tudi obrniti, namreč, "kakrašna plača, tako delo".

Spominjam se, ko smo pred leti poslali iz tukajšnjega okraja v legislaturo socialista George Brewerja. In kako se je, prišedši nazaj, pritoževal, da ta pozicija ni za poštenega delavca, da, ker ni prinesel s seboj debele denarne močnje, kot so jo njegovi kolegi advokati in "uspešni" trgovci, republikanci in demokraci je, je moral prenočevati v "boardinghouse" in se preživljati s "chilli" in "hamburgerjem".

A. Shular.

Senator Shipstead, vojna in mir

Zvezni senator Henrik Shipstead iz Minnesote, ki je v zadnji volilni kampanji pustil farmerko-delavsko stranko in se pridružil republikanski, se je svojim bivšim tovarišem farmer-laboritom jako zameril. Njegovega političnega skoka mu ne bodo nikoli odpuščali.

Delavski tednik Minneapolis Labor Review ga ostro kritizira tudi zaradi njegove opozicije proti podpiranju Anglije. Na enemu mestu Shipstead jamra, kaj bo z podjarmljenimi narodi v Evropi, na drugem izražajo bojazen, da se bi Hitlerju ne dogodilo kaj hudega, a obenem je nasproti akcijam v pomoč Angliji.

Omenjeni list v dolgem komentarju zaključuje, da ako hočemo žrtvam nazijske agresivnosti pomagati, je treba v ta namen storiti več kot pa le moliti zanje.

Socialno zavarovanje krije nad 50 milijonov ljudi

Socialno zavarovanje v Zed. državah je razmeroma mlada ustanova. Nastalo je šele v krizi po letu 1929, a danes krije že 55 mil. delavcev in delavk z zavarovanjem proti brezposelnosti in za pokojnine. Seveda je treba ta naš "social security" še veliko izboljšati, predno bo res security.

Tole mi ne gre v glavo?

Čemu se naši "apinarji" navdušujejo za demokracijo pod pretvezo, da jo izgubimo, čim se odločimo pomagati onim, ki so v borbi s fašizmom, torej z največjim sovražnikom demokracije?

ANGELO CERKVENIK:

Trinajst let pozneje

Mladi inženir Tine Kosmač je sedel v svoji izbi in zrl tja daleč čez delavsko naselbino. V ozadju so se, prav na jugoslovansko-bolgarski meji, dvigale visoke planine, ki so bile še vse pokrite s snegom. Saj se je bližala velika noč! Tine je bil močno žalosten. Ne morebiti zaradi naročil, ki jim premogovnik ni mogel ustreči, ker so rudarji stavkali, ne zaradi velikonočne nagrade, ki bo letos zaradi manjših dobičkov občutno manjša, pač pa zavoljo mračnih obrazov v težke skrbi pogreznjenih rudarjev, zaradi prežalostnih stoterih in stoterih lačnih, bosih in na pol nagnih otročičev, zaradi pregrenkih solza najbednejših mater, rudarskih žena, ki so nemo zrle tja čez bele vrhove, kakor je bila bela, prazna, pošastno puščobna prikazna njihove bližnje bodočnosti... Velika noč! Tine Kosmač ni mogel več gledati tega trpljenja. Vedel je sicer, da je premogovnik majhen, da komaj, komaj tekmuje z drugimi, mnogo večjimi in bolj napredno urejenimi rudniki. Kljub vsemu pa — tako si je mislil — bi mogel lastnik primakniti delavcem kakšen dinar. Saj so z malim zadovoljni. Tako neznansko malo zahtevajo, tako malo jim to bedno in trpljenje polno življenje nudi! Največkrat niti drobtinice ne, ki padajo s preobložene mize! Tine ni svojega gospodarja, bogatega lastnika rudnika, ki je prebival v daljnem Beogradu, še nikdar videl. Slišal pa je praviti o njem, da je dobričina, vendar pa zlomsko trmast. Tine je zaman skušal pridobiti vodstvo rudnika, da bi bilo poskušalo vplivati na gospodarja, naj bi delavcem primaknil vsaj kakšno drobtinico. Sklenil je zatorej, da se bo sam odpravil v Beograd, da bo piskal trmastega gospodarja ter se z njim pomenil in celo sprl, če ne bo nič drugega pomagalo. Tu ne ostane več. Prežalostno je bilo, premračno, puščobno, obupno...

Pera Milošević — tako se je pisal bogati lastnik premogovnika — je sedel v svoji delovni izbi in kadil cigaro. Sluga je vstopil in priglasil inženirja Kosmača.

"Vem, vem, to je tisto slovensko gobezdalo, ki bi bilo rado usmijeno in radodarno na moj račun. Rad bi videl tega dečka! Naj možakar vstopi!"

Tine je vstopil ter se predstavil svojemu gazdi.

"Sedite, gospod inženir! Mu je velel gazda Pera ter mu z roko pokazal usnjen naslanjač ob svoji pisalni mizi.

Tine je sedel.

"Izvolite, gospod inženir, cigaro, je prav imenitna!"

"Hvala lepa, gospod Milošević, ne kadim."

"Ne kadite?" se je začudil dobrovoljni gazda. "Hm, dandanašnji svet, današnja mladina... vse skupaj je nekam pokvarjeno... Da, da, včasih smo čibuk kadili, žganje pili, se s handžarjem in pištolo družili... Danes pa samo nekakšna

zljomska kultura, oddelek za nekadilce, društvo za treznike, mirovni dan... Ah, tužna nam majka! Da, no, pa naj bo, po kaj ste pa prišli?"

"Gospod Milošević, že četrti teden traja stavka. Vsi imamo ogromno škodo. Rudnik bo izgubil vse svoje odjemalce, delavci bodo ob svoj zaslužek. Kakšen smisel ima vse to? Malo bi popustil rudnik, nekoliko bi odnehali rudarji, pa bi bilo ustrezno nam in njim."

Gazda Pera se je dvignil. Stopil je dvakrat, trikrat po sobi sem ter tja in se ustavil v kotu. Zadnje Tineove besede je očividno preslišal, kajti mikalo ga je nekaj povsem drugega. Začel je ogledovati Tineeta od vseh strani. Tine bi bil najrajši prasnil v smeh. Čemu, plenta, tako neprestano pozornost zija vanj?

"He, dečko, naj rogač pohrusta tisto vaše dobro srce in tiste rudarje in tisto šmentano stavko! Poslušaj me, dečko: Ali nisi iz Ljubljane?"

"Da, gospod Milošević, iz Ljubljane."

Nekoliko trenutkov je pomolčal, potem pa je jel šteti:

"Tisoč devet sto šestindvajsetega si imel kakšnih štirinajst ali petinajst let. Danes po trinajstih letih jih imaš osem in dvajset ali devet in dvajset. Ali ni res?"

Milošević se je naglo približal Tinetu ter ga poljubil na desno pa na levo lice:

"Danes si moj gost, da veš!"

Tine je zaman napenjal možgane. Ni se mogel spomniti, da bi bil kdaj prej videl tega človeka. Tine se je čezdalje huj bal, da se je možkarju zmešalo.

"Kako ti je ime?"

"Tine, gospod..."

"Tine! Kume Pera mi reci! Nič več gospod, razumeš! Pusti polizanega gospoda v tisti divni zahodni tako zvani kulturni Evropi! Poslušaj me torej, dragi Tine! Tisoč devet sto šestnajstega so me Avstrijci ranjenega ujeli tu v Beogradu. Več mesecev sem ležal v neki bolnišnici v Zagrebu, na zimo pa sem prišel v Ljubljano. Bilo je prve dneve decembra in vražje mrzlo. Piskali smo, kakor da smo nenehno imeli klarinet v ustih, prezebali smo kakor volkovi v albanskih gorah, gladovali pa kakor so pač gladovali srbski ujetniki v tisti Avstriji... Delali smo na neki široki cesti, kopali smo globok jarek za kanalizacijo... Bil sem utrujen in šibak in že tako dolgo časa nisem imel v ustih cigarete. Mimo so hodili možki, zaviti v plašče, s cigaretami v ustih... 'Cigaretu, brate!' sem zaprosil.

Pa je bil že zraven Madžar s puško na ramenu.

Vsakdo se je prestrašil, nihče se ni upal približati srbskemu ujetniku. Prišel pa je mimo štirinajstleten deček, se ustavil nad menoj ter mi tihotapeko spustil cigareto in skatljivo vžigalic v jarek..."

Tine se je nasmehnil ter mu segel v besedo:

"To je bilo na Marije Tere-

zije cesti. In potem se je to večkrat ponovilo, dokler me ni črno-brkasti Madžar nekega lepoga dne zalotil ter pošteno uplil s puškinim kopitom po hrbtu. Poslej se srbskemu ujetniku nisem mogel več približati."

"Res je, dečko moj, nisi mi se mogel več približati! Zato pa si prišel danes po trinajstih letih... In zdaj boš moj gost!"

"Pa delavci, pa stavka, kume Pera?"

"Eh, vražji dečko, pa naj bo, uredi to stvar, kakor veš in znaš!"

Po dveh dnevih se je Tine vrnil v rudniški revir — z obsežnim pooblastilom v žepu.

Poklical je k sebi slavske zapupnike ter se je v pičli urici z njimi dodobra pobotal.

Spet so zapeli krampi, spet so se nasmehile rudarske, od žalosti skoraj otrple oči, spet so se otroški zobje ostro zasekali v črn rudarski kruh, spet so rudarske žene v svojih srcih zagledale zeleno, cvetočo pomlad...

Nihče ni mogel razumeti, zakaj je sonce nepričakovano spet tako lepo zasijalo, nihče ni nikdar izvedel, da je strolo trmo neizprosne gazde drobno otroško srce, ki je nekaj davno do dna duše občutilo lakoto, mraz in komaj znošno trpljenje bednega srbskega ujetnika.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Charles Pogorelec

John Kosin iz Girarda, O., je poslal še 4 naročnine. Koledarji so šli letos tako v promet, da je moral prodati celo svojega, zase pa naročil drugega.

Ilija Bubalo iz Johnstowna, Pa., se sicer ne oglasi pogosto, toda kadar se, bo vselej priložil par naročnin. Tako je bilo tudi to pot. Poslal je 4, od katerih sta dve novi.

Joseph Snoy je naročil še tri iztise koledarja. Vsega skupaj jih je naročil 67, katere so mu pomagali razprodati sodrugi in somišljeniki v naselbinah vzdolžnega Ohio. V pismu pravi: "Zdaj, ko smo s koledarjem gotovi, se bo treba lotiti druge agitacije, v prvi vrsti za razširjenje Proletarca ter pridobivanje novih članov klubu 'Naprej' št. 11 JSZ. Kajti mi hočemo naprej v popolnem smislu tega gesla. Drugi naj se pričkajo in pišejo resolucije, mi bomo pa delali za pokret. To, mislimo, bo naš najboljši odgovor vsem onim, ki bi radi videli, da vrag vzame Proletarca in JSZ. Pridružuje se 'Big Tonyju' iz Californije ter bo tudi on prispeval v Proletarčev fond v smislu njegovega predloga.

Amalija Oblak, naša zastopnica v Elizabeth, N. J., je obnovila naročnino, naročila 4 koledarje ter prispevala 50c v podporo listu.

John Teran, Ely, Minn., pravi, da je prodal vse izvide koledarja. Poslal je tudi dve naročnini. **Jakob Kunstelj** pa je poslal prispevke Prosetni matice od društva št. 268 SNPJ.

Joseph Oblak se je zgledil v uradu ter zahteval imenik črkastih naročnikov. Par dni zatem je poslal sem svojega sina z 11 naročninami in poročilom, da še ni utegnol vseh obiskati, storil pa to ob priliki. Upravnik je tudi stopil parkrat ven in rezultat je bil 14 naročnin in dva koledarja prodana. Tako. Nekaj se pa le dela tudi pri nas kljub vsem težočam, ki se nam mečejo pod noge od onih, ki bi lahko vedeli boljše kot vedo, ter vzroke za krah v straniki naslovili na one, ki so jih zaskrivilo.

Matt Tuseck, Power Point, O., je stara korenina v naprednem gibanju. Poslal je vsoto \$6.00 in jo razdelil sledeče: enoletna naročnina na list, \$1.95 tiskovnemu fondu, \$1.05 pa za članarino JSZ za eno leto in za člansko knjižico.

Frank Cvetan, Tire Hill, Pa., je poslal novce za prodane koledarje, zraven pa je priložil še 5 naročnin.

Jennie Dagarin, Cleveland, O., je poslala 5 naročnin in \$10 v tiskovni sklad Proletarca, ki jih je prispevala s. **Rose Jurman**; sodrug **Jože Lever** je poslal 4 naročnine in novce za koledar, "večni popotnik" **Tone Jankovich** pa 14 naročnin ter vsoto za koledar. Vsega skupaj je razpečal 225 iztisov. Pomagal jih je prodajati obema kluboma. Zelel je še 25 iztisov, toda ker je zaloga pošla, mu jih nismo mogli poslati.

Jennie Jerala, Moon Run, Pa., je poslala 4 naročnine. By golly, izgleda, da bodo naše sodružice kmalu nadkrillile sodruga v agitaciji!

Marko Tekavec iz Canonsburga, Pa., je poslal 4 naročnin

ne z obljubo, da se v kratkem spet oglasi.

Joseph Klarich iz Detroita poroča, da koledar že dolgo ni šel tako hitro v promet kot letos. Pravi, da ga veseli, ker je bilo tako tudi v drugih naselbinah. Poslal je novce zanj, zraven pa 4 naročnine in vsoto \$7.95 v tiskovni fond, ki sta jo prispevala s. **John Plachtarjem** iz bližnjega Dearborna. Slednji je prispeval provizijo od koledarja, prvi pa od naročnine. Drugi, ki je tudi priložil pomagal pri prodaji koledarja, je bil naš zastopnik **Janko Zornik**. Da ne pozabim tudi našega **Petra Benedicta**. Poslal je dve naročnini, provizijo pa dal v podporo listu.

Jože Cvelbar, Sharon, Pa., je naročil še 4 koledarje in poslal eno naročnino. Can't keep good man down!

Michael Krultz iz Wilarda, Wis., pravi, da je koledarje z lahkoto razprodal. "Zdaj, ko sem to delo končal, bom pa za list kam stopil," pravi v pismu. Društvo 198 SNPJ ostane v Prosetni matici.

Anton Tratnik, Diamondville, Wyo., je poslal eno naročnino in pismo upravi in uredništvu, v katerem nas bodri, da naj vztrajamo pri svojem napornem delu. Hvala Tone! Ne samo, da bomo vztrajali, pač pa tudi vršili nam poverjene naloge, pa naj pride karkoli.

Tone Shular, Arma, Kans., je poslal zelo grozeče pismo, češ, da se je pomenilo, ko pridem tja. "Zašpinil" ga je s 4 naročninami, da nas je malo "potroštal." O. k. Tone!

Apolonija Bratanič, Milwaukee, soproga pokojnega dolgoletnega sodruga **Lovrenca Brataniča**, pravi, da je pričakovano, da pride kak zastopnik okrog. Ker pa ga ni bilo je poslala sama naročnino. Isto je storil tudi s. **Frank Sedmin**eg in naročil koledar. Potočila se nam je tudi **Josephine Tramte**, da ni nikogar okrog s koledarjem, pa bi rada vedela, če naši zastopniki in zastopnice še žive tam. Tudi ona je naročila koledar.

Martin Judnich, Waukegan, Ill., je poslal dve naročnini ter 50c v tiskovni sklad, ki jih je prispeval Frank Mivshek.

Anton Zornik, Herminie, Pa., je poslal še 4 naročnine ter obracun za prodane koledarje, in knjige ter za oglase v koledarju.

Joseph Jež, Warren, O., je poslal 4 naročnine in naročil še en koledar.

John Jereb, Rock Springs, Wyo., je eden najvztrajnejših agitatorjev Proletarca. Poslal je 4 naročnine in \$1 podpore listu, ki ga je prispeval **Frank Grum**.

Frank Novak iz daljnega Los Angelesa, Calif., je poslal novce za prodane koledarje in naročil še enega. Pravi, da so ljudje z vsebino prav zadovoljni.

Virginia Selak, Star City, W. Va., hčerka s Lovrenca Selaka, je poslala dve naročnini in 50c podpore listu.

Kadar poslušate naše nasprotnike, ki sipljeje očitke na cne, ki delajo, vprašajte jih, koliko so že oni storili in kje se njihovo delo pozna? Na ta način jih najlaglje osmešite.

O priredbi "Svobode" in drugih stvarih

Detroit, Mich. — Veselica pevskega zbora Svobode, katero je priredila v prid novoinstalirane kurjave v Slov. nar. domu, je bila precej dobro obiskana. Prebitka v omenjeni namen je bilo priložni \$ (ali, kot pravi clevelandski Jankovich, "copakov").

Pogrešali smo seveda nekaj naših simpatičarjev, katerim pa ni zameriti. Posebno ne zadnje čase, ko imamo raznovrstne veselice, saj vsak teden eno in včasih v kakšnem tednu še kakšno navržemo.

"Kafetarijanci" iz Omira Cafe pa naših priredb nikoli ne prezrejo. Resnica je, da so vsi trije pri svojem poslu zelo zaposleni, pa se jim je veselice težko udeleževati. A vzlic temu vselej poskrbe, da dobi eden ali drugi "urlaub". To rajšo ga je dobil naš stari znanec Peter Benedict, ki je tako pridno kupal pisvke tikete, da bi jih nam kmalu zmanjkalo. Kot je bilo poročano, se je on z nabi-ranjem oglasov v koledar zelo postavil in prekosil vse druge. Zato mu gre tudi v tem oziru veliko priznanje. Enako vsem, ki so kaj storili v enak namen.

Milwaški rojaki, kot razvidno s strani v Am. druž. koledarju, na katerih so oglašili, so tokrat res zaostali. Včasih so oglasov priložni nabrali. Ampak to lahko nadomestijo in popravijo že v bodočem Majskega Glasu in v prihodnjem Ameriškem družinskem koledarju.

Tudi marsikdo izmed nas drugih se ne strinja s tem ali onim, in mislimo, da smo v pravem. Ampak "majority rules" (večina odločuje). To je treba upoštevati.

Upam, da bodo milwaški in vsi drugi sodrugi na prošlost, kar se tiče odstopitve naše zveze od S. P. pozabili in zopet delali složno z nami.

Komentator v Proletarcu pravi, da podpisana v našem jeziku zelo dobro piše. Za to omembo je izbral slučaj, ko smo se svobodaši zbrali pri Rudyju in Mary Potočnikovi, se dobro zabavali in bili postreženi s kranjskimi. Stavec pa, da je k slednji besedi dodal še "kranjskimi klobasami". Pravi, da je korektor tisto opazil, a "klobas" ni hotel črtati, ker bi bilo preveč vrstic treba znova postaviti.

Well, s tem se dela krivica meni, kakor tudi korektorju mojih dopisov. Krivica meni je v tem, ker komentator pravi, da znam dobro pisati v našem jeziku, v resnici pa, kot sem že omenila v lanskem družinskem koledarju, pišem besede kot jih izgovorjam, namreč, kot pravi moj posebni korektor, "po čevesko". Sicer jaz ne vem kakšna je kočevska špraha. Ampak če ga res po "kočevsko lo-mim", potem ni res, da znam dobro pisati v našem jeziku, kakor se glasi v komentarjih.

Moj posebni korektor je meni, ko sem zapisala "kranjske", črtal besedo "klobase". (Saj mislim, da veste, kdo je moj korektor!) Ako je ta moj korektor besedo, katero mu je stavec dodal, že opazil, ne vem, ker dosedaj ni še nič rekel o tem. Ne bi pa rada, da se mu zamerim.

Je že res, da me je pokojni župnik Marko Pakiž v cerkvi poleg krščanskega nauka naučil tudi slovensko brati in pisati. Moj korektor pravi, da mi je Pakiž veliko kočevskih besed iz glave izbil, a mi jih je še ostalo, pa mi od tistega časa on kakšno tu in tam odpravi.

Na neki seji za narod mi je gotova oseba pri debatanju o predlogu rekla, da jaz ne vem nič, torej naj grem v kuhinjo med "piskre". Seveda sem mu

nazaj zabrusila, da on ve veliko manj od mene, pa spada ne med piskre, nego med "piskre". Navzoči so se smejali.

Tako ga včas, kot pravi moj korektor, res po kočevsko polomim.

Naj še dodam, da se me strinjajam s predlogom, da bi poleg vojne proti alkoholnim pijačam začeli tudi borbo proti klobasam. Nam Slovencem so namreč preveč priljubljene. To je ena naših zelo priljubljenih delikates. Še celo pokojni zastopnik naprednih listov A. Zidanšek se ni branil jih nesti domov ali kamorkoli na svojem potu magari 15 do 25 milj daleč. Pa tudi še dalj, ako je bilo treba.

Naš s. Potočnik bi jih že davno nehal delati, ker je dovolj zaposlen z drugimi posli, a naši rojaki mu ne dajo miru in ga vedno nadlegujejo zanje. Sem pa zato, da se jim poišče kako drugo ime. To je skušal že pokojni Zidanšek, ki jih je krstil za "smotke". Taka označba se mi ne dopade. Lahko se jim najde kakšno bolj prikupno definicijo. Morda jo boste pogruntali v Chicagu, četudi pravijo, da najbolj ljubite češke "knedlike". **Kathy Junko**.

Občni zbor Cankarjeve ustanove

V nedeljo 5. januarja 1941 se je vršil peti občni zbor C. U., v S. N. domu v Clevelandu, O. Zborovanje je otvoril predsednik L. Kaferle in predložil za to zborovanje dnevni red, ki je bil odobren.

Zboru je predsedoval Leo Poljšak.

Nato je odbor podal svoja poročila. Zbora se je udeležilo 30 zastopnikov podpornih društev raznih jednot, zastopniki soc. klubov, čitalnic, dramskih društev, pevskih zborov, Progressivnih Slovencev, 1 zastopnik SNPJ, 2 zastopnika SSPZ. Poleg teh več posameznih članov ustanove. Predsednik, tajnik, upravnik in drugi odborniki so podali obširna pismena poročila. In je bilo sklenjeno, da se predsednikovo poročilo pošlje naprednim listom v priobčitev za javnost. Nadalje je bilo sklenjeno, da zbornica čestita uredniku CG. Etbinu Kristanu in se mu izreče zahvala za njegovo delo. Sklenjeno je bilo, da se zbor na tem mestu zahvali Progressivnim Slovencem in drugim skupinam in posameznikom, kateri so na en ali na

drug način sodelovali z Ustanovo.

V pretres so prišle razne razprave in nasveti kako pojačati ustanovo in razširiti revijo Cankarjev glasnik.

Nato se je šlo na volitev direktorja za to leto. Poleg šest direktorjev, ki so bili lansko leto izvoljeni za dve leti se je izvolilo ponovno 13 direktorjev in sicer:

Louis Kaferle, Milan Medvešek, Vatro Grill, Louis Zorko, Joseph Jauch, Anton Skapin, Joseph Frančeškin, Vincent Salmich, John Krebel, Felix Strumbel, Anton Jankovich, John Tavčar, Mary Somrak. Prvih šest je izvoljenih za dve leti.

S tem je podan mali izrpepek iz zapisnika. Predsednikovo poročilo je priobčeno na drugem mestu.

Joseph Jauch, zapisnikar C. U.

Iz tajništva J. S. Z.

Kot posamezni člani (at large) so zadnjih par tednov pristopili: **Anton in Marie Zornik**, Herminie, Pa.; **Matt Tuseck**, Power Point, O.; **Joseph Robich**, Yukon, Pa., in **George Smrekar**, Aliquippa, Pa.

Apeliramo na zavedne rojake, da ustanove socialistične klube kjerkoli mogoče. Ako to v kaki naselbini ni mogoče, pridružite se kot posamezni člani. Članarina za vse leto je \$1.00. Članarina v klubih je 25c za redne, 30c za dualne (moža in žena) in 5c na mesec za brezposelne člane. Za nadaljna navodila se obrnite na Tajništvo JSZ, 2301 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Železničarji deležni zvišanja mezde

S 1. marcem t. l. bo 70,000 železniških delavcev deležnih zvišanja mezde. Skupni povišek bo znašal \$7,000,000 na leto. Deležni ga bodo popravljali prog, strežaji v jedilnih vagonih, postreščiki ("red caps"), železniški klerki in drugi najnižje plačani uslužbenci na železnicah. Te izboljšave so bile pridobljene s pomočjo zveznega delavskega odbora in biroja, ki upravlja zakon o minimalnih mezdah in maksimalnem delavniku. Družbe bodo te pridobitve svojih delavcev skušale ovreči, ako le mogoče, predno pridejo v veljavo.

PRESOJANJE DOGODKOV DOMA IN PO SVETU

(Nadaljevanje s 1. strani.)

na podlagi zakona, ki določa, da se nacijev in komunistov pri vladnih delih ne sme uposljevati. Vseh osem je bilo članjevih v nacističnem bundu. Vsi delavci pri WPA so morali izpolniti formulo, na kateri je med drugim vprašanje, dali so člani ali simpatičarji komunistične stranke. Niti eden ni priznal, da je komunist, pač pa vsi do zadnjega izjavili, da niso. Včasih so bili revolucionarji bolj junaški.

Anglija nemško blokado čezdalje bolj čuti. Ne samo civilnemu prebivalstvu, tudi vojakom so bili odmerki hrane ta mesec znatno znižani.

Zvezna vlada preti lesni industriji z draftom, če ne bo odnehala z navijanjem cen ter začela sodelovati v prid narodne obrambe. Kapitalistični časopisi se radi tega silovito jeze, ker smatrajo, da naj "draft" velja samo za delavce in farmarje.

V Rumuniji so imeli civilno vojno. Nemška armada je kla-

nje mirno opazovala, ker se je konflikt med Rumunci vršil tako, da je bilo Nemčiji v korist.

Švica se je pobotala z Rusijo in poslala v Moskvo "trgovsko komisijo", kakor pred okrogletom dni Jugoslavija. Zanimivo pri tem je, da je bila Švica med prvimi deželami na svetu, ki je priznala Sovjetsko Unijo, namreč že leta 1918. Ko pa je neki atentator ubil v Švici sovjetskega diplomata Vaclava Vorovskega in je vlada v Moskvi zahtevala zadoščenje, ga ji je švicarska vlada odločno odklonila. Tisti incident, ki se je izvršil leta 1923, je povzročil prekinjenje diplomatskih stikov med Švico in Rusijo. Sedaj so spet upostavljeni.

Anglija gradi nad 200 tovornih parnikov, toda Nemci jih potaplja hitreje kot pa jih more nadomeščati. Vsled tega Anglija želi, da ji pomagajo s tovornimi parniki ne samo njeni dominjoni, nego tudi Zed. države. Hitler se baha, da Anglije tudi Zed. države ne bodo mogle rešiti.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. Lawndale Ave., Chicago

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR LETNIK 1941 JE RAZPRODAN

NE POSILJAJTE NADALJNIH NAROČIL, KER JE NAM POŠEL ŽE SREDI JANUARJA

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Martin Muchitz, župan mesta Forest City, Pa., mi je poslal dopisnico z inaguracijskega slavja v Rooseveltov tretji termin, ki se je vršilo 20. januarja. Forest City je blizu glavnega mesta. Rojak Muchitz se lahko ponaša, da je prvi slovenski župan v tej deželi, ki se je udeležil inaguracijske svečanosti predsednika Zed. držav. Upam, da je imel v gneči, v kateri se je drenalj, z drugimi vred "good time". — c.

Kaj je demokracija? To so pred kongresno komisijo za vprašanje zadeve v Washingtonu vpraševali tudi bivšega ameriškega poslanika pri angleški vladi Jos. P. Kennedyja. Citateljem je znan vsled svojih predsodkov do Anglije in še posebno vlad strahu pred angleško delavsko stranko. Pravi, da je bila v Angliji vržena demokracija skozi okno čim je napovedala vojno. Parlament v Angliji sprejema važne postavbe sedaj takorekoč brez debate. Na primer po kratki razpravi dveh ur. Kar pomeni, da je demokracija le tak parlament, v katerem se lahko debatira mesece in mesece ne da bi se v njemu kaj prida koristnega sklenilo, ali pa se celo še tako koristne predloge ob spremembi zmrvari, da nimajo ne repa ne glave. Teh procedur se drži kongres Zed. držav. Ako pa bi poslanci razumeli resnost položaja, kot so jo leta 1933, ko so skoro brez vsakega ugovora odobrili Rooseveltu načrt za rešitev bank, za posojila železniškim, zavarovalniškim in drugim družbam, hišnim prostornikom in farmarjem, bi veliko manj govorili in več mislili ter delali. V takem položaju je Anglija. Tudi Kennedy prizna, da je v opasnosti čim je bila premagana Francija. Toda ako pomagamo Angliji in se morda umešamo tudi v vojno na njeni strani, Rusija pa ostane nevtralna, bo nas čez par let vse skupaj požrla v "komunizem". Kennedy je eden izmed onih, kakor Chas. Lindbergh. Naj se Anglija rajše sporazume s Hitlerjem, mu prepusti Evropo, potem pa naj se Nemčija spoprime s Stalinom, ako hoče.

Mrs. May K. Melville, Springfield, O., je poslala Proletarcu in nedvomno stoterim drugim listom po deželi protestni cirkular proti prostozidarski loži v Daytoni, Florida. Kupila je od nje v "dobrih časih" za dvanajst tisoč dolarjev "zlatih" bonov, ki so obetali po 8% obresti v zlatu. Ti boni, na katere se je ujele — kot na floridske sploh, in na nešteto drugih, mnogo naivnih ljudi, niso nikdar predstavljali resnične vrednosti. Raketirji so plačevali obresti od novih bonov, dokler niso svoje podvzete izčrpali in ga vrgli na kant. Mrs. Melville pravi, da je verjela v apel odbornikov prostozidarske lože, ki je poudarjala svoje "visoke ideale", svojo poštenost itd. A vse skupaj je bil le floridski "real estate racket". Takih slučajev je širno dežele desetstično in stotično. A vendar je ta izjemen, toda le v tem; da Mrs. Melville — ako njeno kampanjo pravilno razumemo — vodi boj proti omejenim ložam kot takim. Njena struna breknja proti Židom. Ako so njene trditve resnične, je bila ogoljufana. In ker ona ni edina, ki pomaga boju proti "prostozidarstvu" in s tem tudi

glašala drug z drugim. Ta bolezen je leta 1929, ko je nastala kriza, prežela vso socialno. Mnogi so si ustanovili kar svoje privatne stranke, sekte in glasila. Komunisti so svoje detinsko levičarstvo (zapopadeno v svobodnem prerekanju) opravili z iztrebljenjem demokracije iz svojih vrst. Kdor se ni pokoril "liniji" in navdihom, je moral ven, pa čeprav je bil generalni tajnik. Demokracijo se torej lahko zatira pod krinko demokracije, še bolj pa se jo lahko zlorablja. Za uspeh demokracije so potrebni taki ljudje na vodstvih strank in vlade, ki jo vzajemno priznavajo za vse enako. In za njen uspeh so vrh tega potrebni tudi pogoji.

Na XII. zboru JSZ smo lani govorili o vprašanju, ki je bil pred delegati že pred več kot štirimi leti in je postajal čedalje bolj nujen. Razpravljali in glasovali smo o njem na zboru demokratično, a vendar še nismo bili zadovoljni in smo zahtevali še razprave in nato referendum in nato šele nominacije kandidatov v novi odbor in volitve. Vse to je vzelo, oziroma bo vzelo sedem mesecev časa. Rezultat glasovanja pa je bil enak kakor na zboru. Demokraciji in demokratičnim organizacijam take procedure niso v korist.

Priznati svojo zmotno ni za nikogar sramotno. Nečastno in škodljivo pa je vztrajati v nji. **Progressive Miner** z dne 15. januarja piše, da je bil premogar Joseph Gedman, član unije PMA, od pretepačev UMW silno zbit in se zdravi v bolnišnici. Isti list piše na 1. strani v isti številki, da je zločin odobril zvezni delavski odbor (Labor Board), ker se boji zamere pri CIO. Bratomornega boja med rudarji v Illinoisu torej ne bo še konca, vladni delavski posredovalni odbor pa si v taki situaciji ne more pomagati. Kakorkoli se okrene, pa še tako pravično, bo vzlic temu napadan. Kritike nanj lete vsled tega iz obeh unijskih taborov in vrh tega lopajo po njemu na vso moč tudi kompanije.

Justični departament baje namerava deportirati Raissa Berkman Browder, ženo tajnika komunistične stranke. Rojena je bila v Rusiji in je pršla v to deželo nepostavno. Toda ne prvič, nezo šele na svojih poslednjih potovanjih. Browder upa, da ji ruska vlada ne bo dala vize, kajti neuradno je Moskva že sprečela, da je noče nazaj. Drugam pa je ne bo mogoče deportirati. Bilo bi res pametnejše in pravično, ako se bi oblast za Browderjeve grehe ne znašala nanjo.

Bivši pionirski plehar M. P., ki je prebredel skoro vse slovenske naselbine tolikokrat, da se tega niti sam ne spominja, ni brezkorčni človek. Smatra se sam sebe za vernega in imel je v času svojega dolgega življenja več duhovnikov za injume prijatelje kot pa katerikoli drugi slovenski lajik, vključivši Toneta Grdino. Vzlic temu ima M. P. več kritikov proti sebi med svojimi tovariši vernimi rojaki, ki pa če bi bil on svobodomislec. Še celo društvo Najsvetejšega imena v Chicagu se ga je spomnilo s protestom. Najbolj mu zamerijo, ker piše v Prosveto. A mu delajo krivico, kajti storil je za njihovo stvar tudi s čistimi svojimi "napadi" več, kot pa Rev. Gabreña, Leon Mladič, Joseph A. Tursich in Joseph F. Zicherl, ki so "protest" podpisali. Ko pride med njimi končni obračun, bo ključar sv. Peter že kako uredil, da se zamere med njimi izgledajo in pozabijo.

Wendell Willkie je odšel v Anglijo na obisk. Mar naj bi šel tja Norman Thomas in poslušal, kaj misli o nas angleška delavska stranka, in ako ji ne delamo s svojo taktiko krivico.

Ali veste, da so Zed. države edina dežela na svetu, v kateri se sme glavnega predstavnika vlade in vse člane vlade v časopisju, na shodih in v radiu še smešiti, napadati, ridiculizirati, proti njim? Ker to pravico sovražniki demokracije v Zed. državah na vso moč zlorabljajo, je nevarnost, velika nevarnost, da jo kmalu vsi skupaj izgubimo.

Le 92 ameriških mest imo nad 100,000 prebivalcev

V Zed. državah je 92 mest, ki štejejo več kot 100,000 prebivalcev. Skupno jih štejejo 37,987,989, ali eno četrtino prebivalstva te dežele.

Senator LaFollette je proti "vojni" in podpiranju Anglije, dočim Frank Zeidler, tajnik socialistične stranke v Wisconsinu, pravi, da sta iste soc. stranke, ki je povsem sorodno LaFollettevemu, ni dobilo odobritve socialistične organizacije v Wisconsinu, nego nasprotno. Tudi Paul Porter, član eksekutive soc. stranke, piše, da karkorkoli dobrega sta brata LaFollette in Norman Thomas že storili, so glede vprašanja boje proti fašizmu manj v skladu z interesi delavstva kakor pa predsednik Roosevelt.

Naročnik iz Milwaukeeja vprašuje, kako da ni bilo letos k njemu nikogar z Družinskim koledarjem. Ako čita Proletarca, bi mu bil vzrok lahko znan. Tistim, ki so krivi, pa bi bilo lahko znano, da niso s tem pridobili ne sebi ne soc. stranki niti enega člana in ne pristašev pač pa so jih rajše izgubili.

Pokojni Frank Novak v Milwaukeeju je bil človek. Kadarkoli je napako storil, jo je skušal popraviti in največkrat mu je to prav dobro uspelo. Tudi on se je že bil spril z JSZ in krenil k njenim nasprotnikom. Tako je prišel s Proletarcem v silovit boj in človek bi mislil, da se ne bo z njim nikdar pomiril. A se je sijajno znova orientiral, nato pomagal JSZ in postal eden od njegovih vodstvenih delavcev, kakor je bil Frank Novak milwaukeeška naselbina spet nujno potrebuje.

Priznati svojo zmotno ni za nikogar sramotno. Nečastno in škodljivo pa je vztrajati v nji. **Progressive Miner** z dne 15. januarja piše, da je bil premogar Joseph Gedman, član unije PMA, od pretepačev UMW silno zbit in se zdravi v bolnišnici. Isti list piše na 1. strani v isti številki, da je zločin odobril zvezni delavski odbor (Labor Board), ker se boji zamere pri CIO. Bratomornega boja med rudarji v Illinoisu torej ne bo še konca, vladni delavski posredovalni odbor pa si v taki situaciji ne more pomagati. Kakorkoli se okrene, pa še tako pravično, bo vzlic temu napadan. Kritike nanj lete vsled tega iz obeh unijskih taborov in vrh tega lopajo po njemu na vso moč tudi kompanije.

UNIJA PROGRESSIVE MINERS, DIST. ŠT. 1, ILLINOIS, IMA NOV ODBOR

Ker v volitvah, ki so se vršile 3. dec. lanske leto, kandidati v odbor prvega distrikta PMWA niso dobili zadostne večine, kot niso določajo pravila, so se dne 7. januarja vršile ponovne volitve, katerih se je udeležilo 9,000 premogarjev, ali kakih 500 manj kot prvih volitev. Zanimanja za borbo med kandidati torej ni bilo posebnega, kar priznava tudi glasilo unije, dvotrednik Progressive Miner". Prvi distrikt te unije tvori vse illinojski premogovniški revir, ki je ob enem glavno zaledje PMWA. V odbor so bili izvoljeni William Keck iz East St. Louisa, ki je bil predsednik tudi prej, toda zmagal je ponovno le z večino dobrih 200 glasov. Njegov protikandidat je bil Geo. P. Ritchie iz Springfielda. Podpredsednik je Lloyd Thrush, tajnik-blagajnik pa Earl (Nip) Evans (Eldorado). Njegov protikandidat je bil John McCann (Gillespie). Evansova večina znaša manj kot 200 glasov.

Ostali odbor tvorijo nadzorniki, legislativni odborniki in okrajni predstavniki. Med slednjimi je tudi slovensko ime Jos Vidmar (Gillespie), ki je zmagal z večino dobrih tri sto glasov. Kandidiral je tudi Mike Pintar iz Nokomisa za namestnika, a ga je porazil Carl Thiessen (Mt. Olive) z nad 300 glasovi.

Situacija med premogarji v Illinoisu je vsled boja med unijama PMWA in UMWA še vedno napeta. Vendar pa so se fizični spopadi med njimi jako poglobili. Pretepen je bil do nezavesti in zelo poškodovan meseca januarja Joseph Gedman, član Progressive unije, ki se zdravi v bolnišnici v Springfieldu. Odborniki Progressive unije so izposlovali zaporna povelja za osumljene "thugmane", ki so po njihovem zatrdilu plačani od UMWA, a krivdo taje. Gedmanu so napadale razbili čeljusti, mu zlomili roko, mu prizadejali rane na glavi in na boku in ga zmravarili po vsem životu.

Nepristranski opazovalci pravijo, da nima unijsko gibanje kot tako od tega bratomornega boja nobenih koristi, delavci in kompanije pa oboji škodo. Vrh tega je v tej borbi nastalo vsled pobejev nekaj nepotrebnih grobov, marsikdo je bil v zaporu in ni še dolgo, ko je bivši guvernator Stelle oprostil pet žrtev bratomornega boja iz dolgotrajne zaporne kazni. Mnogi člani obeh unij se trudijo privedi sporni skupini in njune voditelje v združenje, a dosedaj so bila vsa taka prizadevanja še brezuspešna.

POROČILO PREDSEDNIKA CANKARJEVE USTANOVE

LOUIS KAFERLE

V zadnjem letu smo imeli pri Cankarjevi ustanovi več kulturnih aktivnosti kot prejšnja leta. Završili smo šest priredb: dne 14. januarja 1940 je za obletnico smrti Ivana Cankarja gostovalo dramsko društvo "Anton Verovšek", ki je vprizorilo Cankarjevo dramo "Kralj na Betajnovi"; 17. marca smo gostovali s pevci in igralci, člani Samostojne Zarje in socialistične Zarje pri društvu Postojnska jama št. 138 SNPJ v Strabanu, Pa.; 28. aprila so igralci dramskega zbora "Ivan Cankar" ponovili igrano "Smuk, smuk" v korist Ustanove; 5. avgusta smo imeli piknik; 17. novembra smo na povabilo društva Postojnska jama št. 138 SNPJ v Strabanu, Pa., ponovno gostovali s pevci in igralci, ki so člani Glasbene Matice in socialistične Zarje iz Clevelanda; dne 22. decembra smo za 22. obletnico smrti Ivana Cankarja vprizorili pod avspicijo Cankarjeve ustanove Moškeričevo socialno dramo "Rdeče rože".

S temi priredbami smo dvignili ugled Ustanovi in sodelujočim zborom oziroma pevcem in igralcem. Čisti prebitek od teh priredb znaša 852 dol., kar je nad 600 dol. več kot predzadnje leto in Cankarjev glasnik je dobil s tem dobro oporo za nadaljevanje.

Pri aranžiranju vseh teh priredb sem dobil vsakej prijazen odziv od tistih, ki se jih je želelo za nastop. Seveda je to in tam odzvala naša "stara bolezen", ki je tu in tam sušljajoče delovala, ki ni bila v prid prizadetim in ne našemu delokrogu — a posebne katastrofe ni bilo — škodi pa lahko za v bodoče, če se ne bomo odvadili osebnih predsodkov, ki ne spadajo v kulturne organizacije.

Kot razvidno, so naši pevski in dramski zbori, igralci in pevci, doprinesli svoj dober del svojih centrali in se s tem izkazali kot aktivni člani in društveniki Cankarjeve ustanove. Zato najpriznanejša zahvala vam!

Naročniki: Na naročnini smo lanske leto nekoliko nazadovale. To pa zato, ker naročniki ne plačujejo redno kot bi se pričakovalo. Zaozaste naročnine je v svoti nad \$500 in apearira se na zaostale in bivše naročnike, da po možnosti poravnajo svojo naročnino, ker naša organizacija nima mecenov, ki bi v stiski zakladali po zaostalih naročninah povzročenim primankljajem.

Cankarjev glasnik: Urednik Etbin Kristan ima v vsaki številki zanimive in poučne članke ter povesti; članke, pesmi in povestice sotrudnikov prinaša raznovrstno štivo, tako da je Glasnik zanimiv za vsakega. Z avgustovo številko (četrti letnik) se je pričelo priobčevati zgodovino naših kulturnih organizacij. Ti zgodovinski podatki niso taki kot bi se jih želelo, ali poleg vsej pomanjkljivosti, je napravila in dela ta zgodovina privlačno štivo naročnikom in bo brez dvoma zgodovinskega pomena. Tu je še veliko dela in stroškov, da se to izvede do kraja, kajti priobčevati čakajo še dramski zbori, naši narodni domovi, bratske organizacije, gospodarske in druge institucije. Pod kolono "Delavnost organizacij" primaja Glasnik programe naših kulturnih društev in zborov, kateri nam izkazujejo tekočo aktivnost organizacij, ki bodo zaželjiv vir poznejšemu zgodovinarju.

Oglaševanje: Oglaševanje v reviji je zelo pičlo in v zadnjem letu smo nazadovale za okrog \$90. Vsako leto sem poudarjal, da oglašje so tisti vir, ki pomagata vsaki publikaciji; tudi Cankarjev glasnik ne more izhajati če bo produciral le štivo, ker od besede same ne more živeti nobena stvar. Upravnik in zastopniki skušajo po svojih močeh dobiti oglaševalce ali posebnega uspeha niso dosegli, ker so vezani pri drugih sličnih organizacijah. Naši kolektorji oglasov in naročnine so izključno taki člani, ki obenem nabirajo oglasne za Majske glas, Družinski koledar, pevski zbor Zarjo za programne knjižice itd. in sponzladji pobirajo oglasne za Majske glas, polti in jeseni za Družinski koledar, programne knjižice in razumljivo, da oni in isti nabiralci ne morejo biti nad trgovci in tako Cankarjev glasnik ne dobi svoje proporeje oglasov. V Clevelandu bi lahko imenovala napredna struja odpomoča temu, ali kje so taki, ki bi izvršili to delo? Stvar je kritična in tu je treba izboljšati. Za nabiranje naročnine in oglasov je treba več delavcev in agitacije.

Naše seje: Direktorji in zastopniki društev ne obiskujejo redno naših sej. Imamo razne priredbe in druge organizatorične aktivnosti, ki zahtevajo razne pomoči, pa ni ljudi na razpolago, da bi izvršili započeto stvar v večjem obsegu in boljše zadovoljstvo odboru in organizaciji v obče. Tukaj imamo organizacijo, ki zahteva, da prispeva vsak član svoj delež, če hočemo, da bo opravljen našo delo pravilno.

Prostor za seje je nam dal skozi leto brezplačno na razpolago soc. klub, št. 27 v Narodnem domu na St. Clairju in v Collinwoodu pa Delavski dom na Waterloo Rd. (seja se vrši enkrat na St. Clairju in drugič v Collinwoodu). Organizacija Progressivnih Slovencev krožek št. 1, 2 in 6, so nam veliko pripomogle pri prireditvah in tudi gnotno podprle naše gibanje; društvo Postojnska jama št. 138 S. N. P. J. v Strabanu, Pa., je zelo prija-

ve; treba je utrditi naš tabor in nadaljevati s podvojeno močjo za našo organizacijo. Če bomo čakali in prepuščali delo le nekaterim, ne moremo pričakovati dobrega uspeha. Za tekoči (četrti) letnik Cankarjevega glasnika je s finančnega stališča prilično preskrajano. Treba je, da obdržimo sedanje naročnine in oglaševalce ter iztrijamo zaostale in tekoče naročnine. Za peti letnik, ki prične z mesecem avgustom t. l., bomo pa morali poseči po tisti volji na agitacijo kot smo jo imeli ob začetku, ko je Glasnik začel izhajati. Cankarjev glasnik je najboljša publikacija kar smo jih še Slovenci imeli v Ameriki in je upravičeno doživljanja še mnogo let. Preskrbeti je treba, da se to zgodi. Pomnilo, da ni dovolj, da delo le pričnemo pri organizaciji kot je naša, ker hiša brez stalnovalca ne sluzi svojemu namenu.

V blag spomin prijatelju in sodrugu

Springfield, Ill. — Dne 18. januarja t. l. je preminul sodrugu Frank Krmelj, in 21. januarja smo ga spremili na njegovi poslednji poti. Pogreb se je vršil po civilnih obredih. Da je imel pokojni veliko prijateljev je bila v dokaz velika udeležba pri pogrebu ter tudi mnogoštevilni venci in cvetlice so spričevali. Rodil se je 23. junija 1885 v Trbovljah v Jugoslaviji. Ob času smrti je bil star 55 let. V Ameriko je prišel pred 29. leti v La Salle, Ill., in se je mnogokrat izrazil, da La Salle je njemu ravno tako kot njegov rojstni kraj. Vsled tega je bil vselej navdušen iti v La Salle na kako prireditve ali prosvolo. S sodrugom Krmeljem sva se spoznala meseca julija 1918, ko sva prinesla prestopne liste k društvu št. 47 SNPJ. Od tistega časa sva bila vedno prijatelja.

Bil je tudi član kluba št. 47 JSZ, ker idejo o socializmu in delavskem gibanju je prinesel iz stare domovine. Sodrugu Krmelj ni bilo samo član kluba in društva, temveč je na vseh klubovih, društvenih in SDD prireditvah tudi delal. Bil je dober pevec in dramatik in vsled tega je tudi povsod deloval in pri vsaki prireditvi. Bil je tudi vedno v društvenem odboru, pri klubu in pri domu. Leta 1929 je bil delegat devete redne konvencije SNPJ in tudi delegat šestega rednega zbora JSZ. Sodrugu Krmelj je bil vselej parave in jako družaben. Znal je tudi vedno ob vsaki priliki napraviti veselje in razpoloženje v družbi svojih prijateljev in sodrugov. V resnici je bil človek, ki je nam nenadomestljiv in ga bomo pogrešali povsod, ker smo ga videli povsod in vedno med nami.

Bil je od svoje zgodnje mladosti premogar, dober delavec in skrben za svojo družino in njegov dom. V slovo ob rakvi na domu in pri grobu je govoril urednik Proletarca, sodrugu Frank Zaitz. Pokojni Krmelj zapušča žalujočo soprogo in hčer Magdaleno, in tukaj v Springfieldu sestro, omoženo Filipič. Pokojnemu Franku lep spomin, žalujoči soprogi, hčeri in ostalim sorodnikom pa moje iskreno sožalje.

John Goršek st.

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. MOHAWK 4707

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicagu, Ciceru in Berwynu.

Parkview Laundry Co.

FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

Telefoni: CANAL 7172—7173

1727-1731 W. 21st Street

CHICAGO, ILL.

V blag spomin prijatelju in sodrugu

Springfield, Ill. — Dne 18. januarja t. l. je preminul sodrugu Frank Krmelj, in 21. januarja smo ga spremili na njegovi poslednji poti. Pogreb se je vršil po civilnih obredih. Da je imel pokojni veliko prijateljev je bila v dokaz velika udeležba pri pogrebu ter tudi mnogoštevilni venci in cvetlice so spričevali. Rodil se je 23. junija 1885 v Trbovljah v Jugoslaviji. Ob času smrti je bil star 55 let. V Ameriko je prišel pred 29. leti v La Salle, Ill., in se je mnogokrat izrazil, da La Salle je njemu ravno tako kot njegov rojstni kraj. Vsled tega je bil vselej navdušen iti v La Salle na kako prireditve ali prosvolo. S sodrugom Krmeljem sva se spoznala meseca julija 1918, ko sva prinesla prestopne liste k društvu št. 47 SNPJ. Od tistega časa sva bila vedno prijatelja.

Bil je tudi član kluba št. 47 JSZ, ker idejo o socializmu in delavskem gibanju je prinesel iz stare domovine. Sodrugu Krmelj ni bilo samo član kluba in društva, temveč je na vseh klubovih, društvenih in SDD prireditvah tudi delal. Bil je dober pevec in dramatik in vsled tega je tudi povsod deloval in pri vsaki prireditvi. Bil je tudi vedno v društvenem odboru, pri klubu in pri domu. Leta 1929 je bil delegat devete redne konvencije SNPJ in tudi delegat šestega rednega zbora JSZ. Sodrugu Krmelj je bil vselej parave in jako družaben. Znal je tudi vedno ob vsaki priliki napraviti veselje in razpoloženje v družbi svojih prijateljev in sodrugov. V resnici je bil človek, ki je nam nenadomestljiv in ga bomo pogrešali povsod, ker smo ga videli povsod in vedno med nami.

Bil je od svoje zgodnje mladosti premogar, dober delavec in skrben za svojo družino in njegov dom. V slovo ob rakvi na domu in pri grobu je govoril urednik Proletarca, sodrugu Frank Zaitz. Pokojni Krmelj zapušča žalujočo soprogo in hčer Magdaleno, in tukaj v Springfieldu sestro, omoženo Filipič. Pokojnemu Franku lep spomin, žalujoči soprogi, hčeri in ostalim sorodnikom pa moje iskreno sožalje.

John Goršek st.

ZVONKO A. NOVAK:

ČEZ DRN IN STRN

O DEMOKRACIJI II.

Od enajstega stoletja naprej vidimo dva človeška sloja na površju. Enega so tvorili tisti, ki so si kupili svobodo s svojo nadkriljujočo sposobnostjo, enega pa meščanje. Ti so dobili svobodo za svoja mesta ali s silo ali pa s tem, da so barantali zanje s svojimi oblastniki. Tedaj je bila doba križarskih vojn in tisti, ki so jih vodili, so odstopali mestom svoje pravice, da so tako mogli dobiti denarna sredstva za svoje trapaste in nesmiselne bojne pohode.

Na ta način je nastal meščanski sloj, ki je več stoletij bil boj za svobodo, in svobodna mesta so rastle kakor gobe po dežju. V njih so kajpak prevladovali kupčijski krogi in mesta na vlada je imela predvsem koristi njihovih članov pred očmi. Tudi ljudske množice so postale nemirne bolj in bolj in čaravno je bila tedanja demokracija od muh, se ji je vendar zdaj pa zdaj posrečilo strmoglaviti tega ali onega lopova, ki se je slučajno s silo polastil vladne oblasti.

Ljudstvo je živelo v skrajni nevednosti, neznanjski revščini in splošni zanemarjenosti, med tem ko so mesta cvetela in bogatela, da je bilo čudo. Kupčija je prinesla razkošnost le nekaterim. Z razkošjem je prišlo tudi nekaj clikanosti med nje. Mogotci si niso več prisvajali tuje lastnine s surovo silo. Posluževali so se pri tistem nečednem početju rajši zvitosti in prekanjenosti. Sila se je umaknila zvižanosti.

Tedaj je bilo uvedeno tudi posojanje denarja na obresti. Najprej v laški deželi, potem pa po celi Evropi. Zajedlo se je sčasoma tako globoko vsem evropskim deželam v mozeg in kri, da je postalo eden izmed vogalnikov kapitalističnega sistema. Z njim pa je oživelo tudi zanimanje za rimsko pravico in na mesto neizogibnega vojaka je stopil vseh muh polni advokat.

Odkritje ameriške celine (1492) je okrenilo kupčijo zapadne Evrope na nova pota in mesto se je moralo umakniti nastanku velikih narodnih držav.

Iznajdba tiska — po nekaterih l. 1440., po nekaterih pa l. 1454 (Johann Gutenberg) — je pospešila staroveško književnost in pa verske knjige, kakor n. pr. sv. pismo in molitvenike. Ljudje so malo več čitali, čaravno je bilo tedanje čtivo neznanjsko plitvo in revno. Zavel je po svetu nov, svobodnejši veter. Vzbujena je bila v ljudski duši vedečnost. Njej se je pridružila še raziskovalnost, a ta pa je prinesla dvom, ki dovaja človeka na pot k svobodi, napredku in blaginji.

S tem pa prehajam k moderni demokraciji, ki se tako mo-

čno razlikuje od one v starodavnih časih.

Moderna ljudovlada se je morala boriti skozi tri dolga stoletja, preden se je dokopala do oblasti. To silno borbo med ljudstvom na eni strani in pa privilegiranci na drugi tvorijo boji proti tiranski Španiji, angleški revoluciji l. 1642. in l. 1688., potem vojna za ameriško neodvisnost (1776), francoska revolucija (1789), nadalje dodatni revoluciji (1830) in (1848) in pa evropske revolucije med časom od 1906 do 1920.

Angleški revoluciji sta prinesli in učvrstili parlamentarno vlado. Ali krog politične svobode ni bil popoln, dokler niso dosegla liberalna in reformna gibanja v devetnajstem stoletju svojih uspehov.

Sredi osemnajstega stoletja ni bilo na Francoskem nobene politične svobode, niti nikakršne družabne enakopravnosti. Ali ljudje, ki so se udeleževali na modroslovnem in književnem polju, so uživali skoro neomejeno svobodo in Voltaire, Rousseau pa modroslovec so neovirano in prav pridno izpodbijali tla staremu režimu. Izdana je bila enciklopedija, v kateri so sodelovali vsi napredni duhovi in svobomisleci, ki so si prizadevali pregniti in prenehati tedanja človeško družbo, in ustanovila se je moderna politična ekonomija, ki se je opirala na svobodo misli, dela in kupčije ter tako položila temeljni kamen modernemu liberalizmu.

Med tem ko so se na Francoskem prav vztrajno prerekali in pričkali glede tega, kako prebrojiti in preosnovati zavženi red v človeški družbi, je prišlo v Ameriki do dejanske vstaje angleških kolonij. Toda te so pa nikakor niso postavile angleški vladi po robu iz vere v demokracijo, čeprav je njen konec prinesel ustanovitev nove republike. V svojem početku je bil ta punt le upor meščanskega sloja ali buržvazije. Šele potem, ko je dospel z Angleškega Tomaž Paine ter s priprostimi in trdimi besedami raznetil čustva v ljudskih množicah, je dobila ta borba lice demokratičnega gibanja. Njegova silna spisa "Common Sense" in "The Crisis" sta z ognjevitim pozivom na boj za demokratična načela šele podžgala ljudske množice k tistem navdušenju, brez katerega bi takšen pokret ne mogel nikoli uspeti, in Tomaž Jefferson je ves prepojen z nauki tedanjih francoskih filozofov in svobodomislecev spisal izjavo ameriške neodvisnosti ter podal teorijo o prirodnih človekovih pravicah v njej. Mnogi tedanji voditelji niso verovali v takšne in slične nauke. Podpisali so jih s figo v žepu. Bili pa so v skrpih in v silii še hudje muhe žre. Pa tudi francoski ministri, ki so prihiti novorojeni republikani na pomoč, še sanjali

o o kakih demokraciji ali republikanizmu. Saj je zunanji minister francoskega kralja Ludvika XVI. pisal francoskemu poslaniku v Združenih državah ameriških, da je bistvo vlade v demokraciji vedno le kakaka ljubosumnost ali nevoščljivost.

PRIMER

Če primerjam Združene države ameriške z ostalimi deželami na svetu sedaj, moram pač odkrito priznati, da je ta dežela pravi pravcati raj, v katerem pa žal raste še vseeno dosti — osata, trnja in kopriv.

ALI NI TO CUDNO?

Takozvani militanti, ki so se pred par leti šteli za posebno dobre "socialiste", so se na vso moč norčevali iz ameriške "boga demokracije". Sedaj pa se bore zanojo kot da je to najidealističnejša demokracija na svetu. Ali se je "boga" demokracija spremenila, ali pa so se tisti, ki so sedaj zanojo?

Milwaukee 13. največje mesto v Zed. državah

Milwaukee, največje mesto države Wisconsin, je po ugotovitvi zadnjega ljudskega štetja, po velikosti ameriških mest še ostalo na 13. mestu. Ima 587.472 prebivalcev.

Unija tesarjev (UBCJ) napredovala

Unija tesarjev (United Brotherhood of Carpenters and Joiners) pripadajoča v AFL, je lani napredovala za 409 novih podružnic. Skupno jih ima 2.315, v katerih je 319.848 članov.

Položaj komunistov v Angliji

Anglija je v vojni z Nemčijo, z Italijo in neposredno z Japonko na življenje in smrt. Proti nji je tudi Sovjetska Unija.

Nacijem pomaga — hočeš nehoče — vsa kontinentalna Evropa, z izjemo male Grčije.

A vzlic temu, da je Anglija v vojni že 16 mesecev, takorekoč osamljena, od kar je Francija poražena, in da je v vojni na njeni strani edino Grčija, pa je angleška vlada vso to dobo komunistični stranki v Angliji dovolila voditi njeno novo komunistično taktiko, takozvano "novo linijo" kominterne, ki je bila dana komunistom po svetu za navodilo po sklenitvi pakta med Berlinom in Moskvo avgusta predlansko leto.

Zanimivo je, da je komunistična stranka v Angliji delovala do 21. januarja t. l. svobodnejše, kot na primer v Zed. državah; kar se tiče te dežele, ji je bil dan z omenjenim paketom "black eye" v javnosti, v politiki in njenemu ugledu, ki si ga je s svojo oportunistično taktiko dobila med demokratičnimi in republikanskimi politikami — posebno med prvimi in v unijah.

Vsled tega so ameriški komunisti že nekaj mesecev nekakšno podtalno gibanje. To je, po svojem pravem programu se ravnavo tajno, javno pa po patriotično in demokratično. Svoje stranke več ne oglašajo, ker bi se je od kominterne ločila, ker bi se inace morali vsi njeni člani registrirati za agente tuje vlade. Earl Browder, ki je bil "first page man", je sedaj

odstranjen z lestve javne pozornosti. Njegovo mesto v tisku pa je dobil Norman Thomas.

Komunistični listi v Zed. državah so postali svojina privatnikov, došim so v Angliji vzlic vojni ostali posest svoje stranke, kritizirali vlado in propagirali sklenitev miru, dobro vedo, da edini mir, ki bi ga Anglija sedaj mogla skleniti, bi bil Hitlerjev mir. Ko je nedavno komunistična stranka z velikim pompom in mednarodno propagando organizirala v Angliji "ljudski kongres" za sklenitev mira (s Hitlerjem ip. Mussolinijem, seveda, ker drugače ga nima s kom), se je vlada klenče odločila poseči v zadevo in a tem prelomiti tradicijo tiskovne svobode. Ustava je londonski komunistični dnevnik Daily Worker in tednik Week. Ker komunisti v Angliji niso bili v stiski za finančna sredstva, kar je s stališča ruske vnanje politike razumljivo, so obema omenjenima listoma oskrbeli zadosten štab sposobnih urednikov, oba glavna urednika (dnevnik in tednika) pa slovi za briljantna žurnalista.

Odlok za suspendiranje obeh publikacij je izdal notranji minister Herbert Morrison, ki je eden izmed voditeljev delavske stranke in spadajo take zadeve v njegovo področje. Poročajo, da se je za ta korak težko odločil. Zaduševanje svobode tiska je proti njegovemu prepričanju. Toda vojna je vojna in Anglija si ne more privoščiti luksusa, bil "first page man", je sedaj

komunizma in pacifizma odprto delovala Hitlerjevi zmigi v prid.

V angleški kot v vsaki drugi vladi se dogaja veliko traga kar zasluži čimostrejšo kritiko. Ampak če bi Anglija dovolila v svojih mejah liste, ki hujskajo name zoper njeno vlado, dočim se dotični listi ali gibanja nič ne potrudijo ustvariti opozicije na primer tudi v Nemčiji in Italiji, tedaj je to res peta kolona, pa čeprav ni najeta in plačana od Hitlerizma.

Ako bi skušala kakšna skupina delovati enako v Nemčiji kot je počela in še počne komunistična stranka v Angliji, bi bili njeni voditelji obglavljeni, njihovi pričastji pa nagnani v koncentracijski tabor, ako se jim ne bi dogodilo še vse kaj hujskega.

Tako vidimo, da vojna povzroča čudne spake. Ako se Angliji dogodi isto kakor Franciji, ji bo Hitler dal fašizem, kakor ga je Franciji. Nerveški in drugim okupiranim deželam. Delavska stranka v Angliji se tega v polni meri zaveda, pa se trudi zmago Nemčiji preprečiti. Ker to hoče, mora v svojih sedanjih poziciji in vsled odgovornosti v vladi storiti marsikaj, čeprav je v normalnih razmerah odločno nasprotovala.

McReynolds se umakne iz vrhovnega sodišča v pokoj

Član vrhovnega sodišča James Clark McReynolds, ki je bil v tem tribunalu nepomirljiv nasprotnik takozvanega "new deal" in nasprotoval večini socialnih zakonov, češ, da so "neustavni", se po 1. februarju umakne v pokoj. Član vrhovnega sodišča je bil 26 let. Zakon določa, da vsak vrhovni sodnik prejema tolikšno pokojnino, kot je znašala njegova plača v službi, namreč dvajset tisoč dolarjev na leto, ako je bil član sodišča 10 let ali več.

McReynold, ki je star 79 let, bi bil odstopil že poprej, a je čakal izzida zadnjih predsedniških volitev, ker je, kot so se glasila poročila v listih, želel, da namestnika v njegovo službo imenuje kdo drugi kot Roosevelt. A slednji je bil ponovno izvoljen. McReynoldu se želja torej ni izpolnila. Dosedaj je Roosevelt na izpraznjena mesta v vrhovno sodišče v zadnjih osmih letih imenoval že pet članov. Ta, ki ga bo imenoval na McReynoldovo mesto, bo šest. Pričakujejo, da kmalu odstopi tudi načelnik vrhovnega sodišča Hughes, ki je star 78 let in je tudi že dolgo upravljen do polne pokojnine. Zvezno vrhovno sodišče, ki je bilo po večini svojih članov do pred nekaj leti zelo konservativno, je Roosevelt z novimi člani precej liberaliziral. Upati je, da se v razumevanju socialnih problemov še bolj izpopolni.

TISKOVNI FOND PROLETARCA

I. IZKAZ
Berwyn-Chicago-Cicero, Ill. Fred A. Vider \$2; Frances Vrecek \$1.65; John Thaler \$1.50; po \$1: Filip Godina in D. J. Lotrich; Frank Podlipce 60c; John Gornik 35c. skupaj \$8.10.
Cleveland, O. Rose Jurman \$10.
Chardon, O. John Koss 25c.
Chisholm, Minn. Frank Klun \$1.
Elizabeth, N. J. Amalija Oblak 50c.
Power Point, O. Matt Tuseck \$1.95.
Waukegan, Ill. Frank Mivshak 50c.
Detroit-Dearborn, Mich. John Plachtar \$5.25; Joseph Klarich \$2.70; Peter Benedict 75c. skupaj \$8.70.
Star City, W. Va. Lawrence Selak 50c.
Rock Springs, Wyo. Frank Grum \$1.00.
Skupaj v tem izkazu \$32.50.

Listen to
PALANDECH'S
YUGOSLAV-AMERICAN
RADIO BROADCAST
Every Saturday, 1:30 to 2:30 P.M.
STATION W H P
1480 kilocycles
(First Station on Your Dial)
Featuring a program of
Yugoslav Folk Music

KAKSEN SVET HOČE ANGLIJA, AKO BO ZMAGALA V VOJNI?

(Nadaljevanje z 1. strani.)

do nacijskega imperializma, ki bi mu moralo vse služiti. Ako pa nacizem pade v tej vojni, so vse možnosti, da se Evropa organizira v federacijo svobodnih, demokratičnih držav, Kitajčka pa se otme japonske nadvlade. Prirodne vire vseh kontinentov pa se bi uporabljalo v prid človeštva v celoti. To načelo je posebno poudaril predsednik Roosevelt z geslom, da se mora pomanjkanje odpraviti vespovsod po svetu. Ta cilj morejo doseči le narodi, ki so svobodni in se svobodno sporazumejo za sodelovanje.

Kritična situacija

Zed. države grečo skozi težjo politično in vojno krizo kakor leta 1917. To je dejal vojni tajnik Stimson in z njim vred trdi enako mnogo drugih dobro poučenih ljudi.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

- MAREC
CHICAGO, ILL. — Priedba v korist Proletarca v nedeljo 2. marca v dvorani SNPJ.
- APRIL
CLEVELAND, O. — Koncert "Zarje" v nedeljo 6. aprila v SND na St. Clair Ave.
CHICAGO, ILL. — Koncert Save, v nedeljo 29. aprila v dvorani SNPJ.
- JUNI
CHICAGO, ILL. — Piknik v korist Proletarca v nedeljo 22. junija pri Kraglu v Willow Springsu.
- JULIJ
CLEVELAND, O. — Piknik kluba št. 27 in "Zarje" na izletniških prostorih Federacije SNPJ v nedeljo 6. julija.
- AUGUST
STRABANE, PA. — Piknik kluba št. 118 JSZ v nedeljo 17. avgusta v Drenikovem parku.
- NOVEMBER
CLEVELAND, O. — Koncert "Zarje" na Zahvalni dan v četrtek 20. novembra v SND na St. Clair Ave.

Kjer JSZ kluba nima, pristopite vanjo direktno. Članarina za članat large je \$1 na leto.

PRISTOPAJTE K
SLOVENSKI NARODNI
PODPORNI JEDNOTI
NAROCITE SI DNEVNIK
"PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 S. Lawndale Ave
CHICAGO, ILL.

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS:
2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily
At 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 1100
Wednesday and Sunday by appointment only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

POSLUŠAJTE
vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko radio uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGES, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan
BARETINCIC & SON
POGREBNI ZAVOD
Tel. 1475
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

PROGRAM, KI NUDI VSAKEMU ZAVEDNEMU DELAVCU DOVOLJ PRILOŽNOSTI ZA AKTIVNOSTI

Vsakdo, ki je socialist ali somišljenik našega gibanja, ima pod okriljem JSZ vse priložnosti delati za program, ki je delavski, socialističen, in v korist ljudstva, in v popolnem skladu z mednarodnim socializmom.

Ta program, ki ga je sprejel XII. redni zbor JSZ dne 4.-6. julija in nato še članstvo s splošnim glasovanjem, določa:

1. Organizirati naše ljudstvo politično in industrialno za sodelovanje z drugimi sorodnimi organizacijami v prid izboljšanja življenjskih razmer onih, ki ustvarjajo bogastva To vključuje:
    - a) zadostno preskrbo njihovih otrok,
    - b) preskrbo v slučajih onemoglosti za delo, v boleznih, v brezposelnosti, v nezgodah in na starost.
  2. Navajati naše delavce v zanimanje za unije in jih usposabljanje za aktivnosti v njih.
  3. Propagirati načelo solidarnosti na delavskem političnem, industrialnem in zadržnem polju.
  4. Delovati za enotno unijako gibanje na temelju organiziranja delavcev po industrijah namesto po poklicih in strokah, v kolikor in kjer je to praktično in izvedljivo.
  5. Pomagati k graditvi SKUPNE politične stranke delavcev in farmerjev, ki bi se borila za njihove koristi, za ohranitev civilnih svoboščin in jih utrjevala ob enem, in ki bi se izrekla, da je njen smoter zgraditev nove družbe s temeljem demokratičnega socializma.
  6. Podpirati mednarodno delavstvo vespovsod v njegovih naporih in borbah proti fašizmu in totalitarnim režimom vseh vrst, in proti reakciji v demokratičnih deželah.
  7. Boriti se proti diktaturam, neglede na njihove označbe, ako so trajne narave in je v njih naglašanje demokracije le slepilo.
  8. Sodelovati s socialistično stranko Zedinjenih držav in z drugimi sorodnimi organizacijami na polju samostojne delavske-farmarske politične akcije v prid zahtev in programa, ki vodi v sistem demokratične kolektivne uredbe.
  9. Glede veljavnosti sodelovanja odločuje skupni zbor JSZ, ali pa članstvo s splošnim glasovanjem.
  10. Pomagati v propagiranju združništva delavcev in farmerjev.
  11. V volidnih bojih pomagati socialistični stranki in drugim sorodnim organizacijam v kampanji za njihove kandidate in za program, zapopaden v prej označenih določbah.
  12. Pomagati k obnovitvi internacionalne demokratičnega socialističnega delavstva in mu po svojih močeh nuditi pomoč kjerkoli je pogaženo ali zatirano.
- NAŠE OZJE NALOGE**
13. Jačanje že obstoječih klubov JSZ in ustanavljanje novih, kjer jih še ni. Dalje:
  14. za boj proti nazadnjaštvu in političnemu šarlatanstvu, pa naj se pojavlja v kakršnikoli obliki; in:
    - a) proti zavajalcem, ki slepomišijo pod masko bošiši radikalizma ali lažnega patriotizma.
    - b) za sodelovanje naših članov v podpornih organizacijah v prid njihovih splošnih koristi in resničnega bratstva;
    - c) negovanje prosvetnih aktivnosti pod pokroviteljstvom Prosvetne matice;
    - d) širiti kolikor največ mogoče naše glasilo Proletarca, Ameriški družinski kolelar, Mjajski Glas ter knjige in druge liste, ki služijo delovnemu ljudstvu;
    - e) vzgajati našo mladino za konstruktivno delavsko gibanje v smislu socialističnih načel;
    - f) ščititi tujerodne delavce pred škarnami hysteričnega patriotizma in pred krivičnimi zakoni.
    - g) služiti ljudskim interesom v vseh drugih-ozirih kolikor je v naši moči.
- Kdor je za ta program, ga vabimo, da pristopi v JSZ, ako še ni v nji. Članarina v klubih je 25c in 30c na mesec, za brezposlene pa po 5c na mesec. Kjer klubov ni, pristopite direktno. Članarina je \$1 na leto.
- Za nadaljna pojasnila pišite na J. S. Z., 2301 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Roosevelt spet naletel na zelo močno opozicijo

(Nadaljevanje z 1. strani.)

Nemčija ne Anglija, nego se sporazumno pobotati. Poslanec Courtney ga je vprašal, če smatra, da se je na Hitlerjev mir, na njegove obljube in zagotovila sploh kaj zanesati. Tudi na to je odgovoril po ovinku, da se ni zanešati na nikakršne obljube kogarkoli.

Na druga vprašanja je razlagal, da ne bi bilo dobro Nemčijo premagati, kar je njegovo znano stališče.

Opozicija z druge strani

Veliko opozicije proti Rooseveltovemu načrtu prihaja tudi iz vrst onih ki žele zmago Angliji in so ji v ta namen pri volji materialno pomagati, toda ne tako direktno in toliko kakor predlaga predsednik. Najbolj pa nasprotujejo tistim določbam, ki bi dale predsedniku

diktatorsko oblast, proti kateri ne bi bilo ugovora. Vsled tega predlaga omljenje načrta tako, da bo kongres ohranil svojo avtoriteto, v gotovih zadevah pa se naj pooblasti predsednika imeti odločujočo veljavo, toda le za določen čas, na primer za dobo enega leta.

Opozicija pacifiztov

Ostalo opozicijo tvori večinoma katoliška cerkev, večina ameriške trgovske komore, komunisti in njihovi pristaši ter pacifisti. Slednji so proti piranju katerekoli v vojno zapletene dežele s svojega načelnega stališča.

Predloga št. 1776 bo vzlic temu sprejeta, toda ne v svoji originalni obliki, pač pa s koncesijami onim, ki so zoper njo zaradi njenih diktatorskih točk.

IN THE NEWS

Almanac Sold Out!

No, we were not kidding when the warning was issued recently that those who delayed ordering their 1941 American Family Almanac may be disappointed.

A recent order from Anton Jankovich for 25 additional copies for the Cleveland territory could not be filled, even partially, because we are completely sold out, even at this early date, which is an almost unprecedented event in the history of our Almanac publication.

This unusual occurrence becomes even more awe-inspiring when the fact that but very little of our usual advertising was done, is taken into account.

Yes, literally and figuratively, they went like hot cakes. Despite a twenty-five per cent increase in selling price, despite lethargic conditions in some of our former lively territories, and despite anything else that might have entered into the general picture, this year's edition set up something of a record for rapid sales.

This, of course, leads, as it should, into speculation over possible improvements in forthcoming editions. A publication so favorably accepted opens up prospective fields that should be cultivated to the fullest extent. First, the possibility of attracting second generation Slovene readers should not be overlooked. Already the cry swells louder and louder for more English articles, and it should not go unheeded. The Almanac's future, like all our institutions and publications, is with the second generation. Secondly, some special feature should launch each new edition, such as the introduction of specially color-printed inserts, or publishing a section of the book in two-tone color. Third, territories like Milwaukee from which a few hundred dollars worth of advertising space was forthcoming each year, followed by orders for a few hundred copies, must not be neglected again.

This year's rapid sales and the general favorable acceptance of the new selling price should be inducement enough for a record-breaking publication next year, not only in literary, artistic and technical standards of the publication itself, but likewise in sale of advertising space and the general mass distribution of the finished product itself.

Dorothy Makes Mark "Jittery"

Mark Sullivan, veteran propagandist, is worried. He has been reading Dorothy Thompson's "column"—that's bad for any but most virile minds—and he has discovered the following disturbing paragraph:

"Nowhere in the world today will the masses of workers give their full powers to their tasks for the sake of profit to a limited class. That is an inexorable fact."

Mark is sure that spells "Socialism"; so he sounds an alarm and other "columnists," who get their pay from the same sources, echo his cries of anguish.

For once, Dorothy is right. Workers in all the democratic countries, including our own, will vigorously protest if this war produces a new crop of multi-millionaires. But that doesn't mean they will flop over to the Socialist Party.

So far as the U. S. is concerned, workers have learned how to straighten things out at the ballot box.

President Roosevelt has indicated he agrees with the workers about profiteering. Unfortunately, up to date, he hasn't done much about the matter. There is no time to lose, for already contractors and industrialists have their hands deep in Uncle Sam's strong box. It won't be easy to jar them loose, but it is up to the President and the Congress to see that the necessary steps are taken.

Old Issues of Almanac Are Still In Demand

Recently an order was received from the Minnesota Historical Society for 24 back numbers of our American Family Almanac, dating all the way back to the earliest issues.

The editions were, of course, gladly dispatched.

Back issues are available at prices ranging from 40 cents to one dollar and can be furnished to anyone desiring them.

All of them contain valuable historical data and general information about our people and make a valuable edition to anyone's personal library.

'Only Defeat of Hitler Can Save Our Democracy,' Martinek Tells Audience

CHICAGO.—Speaking before the membership of Branch No. 1 JSF, at the Slovene Labor Center last Friday, Comrade Joseph Martinek, exiled leader of Czechoslovakia, predicted grave struggles in Europe when the subjugated people rise up and vent their hatred of nazism. In this titanic struggle which is ready to explode and is being held in check only by the leaders of exiled governments, "unfortunately the lives of many innocents will be lost along with those guilty," he said.

Speaking on the subject "What is at Stake for American Labor if Fascism Wins in Europe," Martinek said this is a subject that is being neglected increasingly more as the war hysteria spreads.

He placed much of the blame for England's plight on her own ruling class—the industrialists, royalist and bankers—who made Munich possible by sacrificing everything to appease Hitler, especially everything that was not their own.

"There is but little chance for democracy to prevail in this country with Europe transformed into an enslaved German-dominated continent," Martinek stated, "and there is even less chance for the American labor movement to survive."

"Despite every thing the Nazi are doing, including the mass execution of Czechoslovakian University students, exiled leaders of the governments Hitler destroyed are able to keep in close touch with their former country," he pointed out.

In regards to Russia, Martinek said, "Chamberlain's umbrella has been inherited by Stalin, who is now appeasing Hitler as Britain did too long."

"The only hope for American labor is the defeat of Hitler," he said.

Comrade Martinek talked for over an hour on the present situation in Europe as it affects us here in America, warning that not only Britain but the future of all workers of all countries subjugated by Germany is at stake in the present struggle.

The meeting came to a close with a question and discussion period.

CANKAR FOUNDATION ISSUES 1940 REPORT

A review of its work in the past year reveals that the Cankar Foundation in Cleveland, Ohio, presented 6 programs in 1940, in addition to publishing its monthly, Cankar's Herald, under editorship of Etbis Kristan.

The report, prepared by the Foundation's president, Louis Kaferle, further reveals that there are 62 fraternal and cultural organizations enrolled, along with its individual members.

The annual meeting of the Foundation was held Jan. 5, in the Slovene National Home, with representatives present from 30 fraternal lodges, in addition to representatives from JSF Branches, Libraries, Dramatic Groups, Singing societies, and the Progressive Slovene Women branches in Cleveland.

Various suggestions for strengthening the organization and increasing the circulation of its review, "Cankar's Herald" were on the agenda.

Directors elected for 1941 were: Louis Kaferle, Milan Medveshek, Vatro Grill, Louis Zorko, Joseph Jauch, Anton Skapin, Joseph Francecskin, Vincent Salmich, John Krehel, Felix Strumbel, Anton Jankovich, John Tavcar and Mary Somrak.

NEC of Socialist Party To Meet in Detroit

The National Executive Committee of the Socialist Party will meet in Detroit, Mich., early in February. This will be the second meeting following the close of the 1940 campaign.

Members of the NEC are Norman Thomas, David H. H. Felix, Maynard Krueger, Harry Laidler, Arthur G. McDowell, Frank McCallister, Paul Porter, Frank Trager, Leonard Woodcock, Aaron Levenstein, Jeffrey W. Campbell, Judah Drob and Travers Clement.

Some gals use a pill to get rid of a headache, but others use a headache to get rid of a pill.

♦♦ SAVA NOTES ♦♦

By A. SAVANKA

So much war news! Leading reactionary newspapers, among others, headline and carry in detailed account the stand of Norman Thomas on war and Lease-lend Bill!

Pres. R. M. Hutchins, of Chicago University, broadcasts speech very similar to that of Thomas! Lindbergh comes to the foreground with his statements! . . . etc. These vitally important happening claim practically all of our attention these days. However, it is a good thing for the many views, opinions and ideas to be expressed—it is freedom of speech.

It seems to be in the air, and I was almost beginning with my opinions, when I looked up at the heading and saw "Sava Notes." Unbelievable things are happening! . . . so that one can hardly bring his thoughts to the subject of—song.

A week or two ago our instructor, Mr. Muha, introduced an obligate arrangement with soprano solo for the old favorite song "Rožmarin." It will be something new for our chorus and something we'll enjoy. This brought to mind the Chicago Symphonic Choir, which is famous for its obligate singing. The effect is much like the rich, colorful tones of a mighty organ played by an accomplished artist. One could hardly believe it possible for a group of singers to produce such beauty of sound! It would be a real thrill, a wonderful treat for us to hear this choir, which was developed 10 years ago and is conducted by Walter Aschenbrenner. Of course, we cannot anticipate an organ-like quality from our amateur voices; we could not even begin to compare our chorus with the finest in Chicago, whose art is symphonic, orchestral expression of choral singing, but the introduction of the obligate arrangement is a step forward, an advancement in our choral training.

No doubt Mayme Cerkony thought that we wouldn't miss her non-attendance, for she stayed away several weeks; but we did, and are glad she is back with us again. Wish we had some more new members to announce, but not this time. John Rak has two more prospective singers on his list. He says, "they're tenors"—and don't we need those rare tenors! We can be sure the Prof. will be glad, although we have a pretty good tenor section right now.

Some leisure Saturdays, which are quite rare in our busy, American-way of life, it is a pleasure to browse around the Lyons & Healy music departments. Especially it is entertaining in the record shop, where you can select your musical numbers, and go off into one of the many small booths, and play to your heart's content—beginning with nursery rhymes and ending with opera, if you wish. Or, you can sit comfortably at the choral department counter and study or amuse yourself with the countless arrangements of the thousands upon thousands of songs in their files, and wish your chorus could sing them—all of the most beautiful.

This last Saturday I looked through many of their selections, and the young man, although very courteous, was beginning to wonder if I was merely wasting his time calling for this serenade, or that waltz, or just another of the numerous arrange-

ments of the Slavonic Dances (But I bought a few numbers—and grinned apologetically when I handed him the few numbers I was buying.) Although being an American born and all that, I have a very strong nostalgia for anything Slavonic, and everytime, which was quite often, I came upon the name Max Vogrich—"arrangements by Max Vogrich," "Harmonized by Max Vogrich," "Music by Max Vogrich." I wondered if he were Slovene, and was ready to claim him, for his music is worthy of acclaim even by the most music-learned. We have so many Slovenes with the name Vogrich, that I decided to find out about his ancestry, and I did. But, I'm sorry, I cannot prove he was Slovene, for the reference books give him as an Austrian musician, composer and editor, born in Szeben, Austria (Transylvania), Jan. 24, 1852. But how many Slovenes were passed off as Austrians! When asked "Where do you come from?" our Slovene people would answer—"old Austria." "Oh, you're Austrians," would be the rejoinder and the records would show—"Austrian."

From personal source of information, I have learned that many Slovenes live in that part of Austria-Hungary (Max Vogrich was one of these Slovene "ogrci"), and that they had an influence on the Hungarian language, which contains many Slovene words. From his biographical data, I can give you the following short sketch.

Max Vogrich began study of piano-forte at the age of five, and at seven he played in public. He studied at Leipzig Conservatory and became known as a brilliant and highly talented musician. From 1870 through 1878 he traveled as pianist through Europe, Mexico, So. America, and in 1878 he came to New York, where he gave many recitals and toured the country as accompanist to the celebrated violinist, August Wilhelmj.

From 1882 to 1886 he lived in Australia, where he met and married Alice Rees, an English singer. He returned to New York and lived there until 1902, when he left for London. At the outbreak of war, in 1914, he again returned to New York, where he died June 10, 1916. The latter part of his life was given to composition and work as adviser to the well-known music publisher, G. Schirmer. He was a prolific composer, composing three operas, all to his own librettos—"Vanda," "King Arthur," "Der Buddha"; two symphonies, cantatas, and many pieces for piano, violin, songs, choruses. His oratorio, "The Captivity" was performed at the Metropolitan opera house in 1891, and his "E pur si Muove," violin concerto, was dedicated to Mischa Elman, who played it in Berlin in 1913 and in New York in 1917. His "Memento Mori" for violin and orchestra was played in Berlin, 1912, and also in New York. (Incidentally, France Prešeren, our famous Slovene poet, wrote a poem with the same title—"Memento Mori.") He also was editor of Schumann's complete piano-forte works, "Modern Russian Composers."

Whether or not he was of Slovene ancestry we cannot say, but it is interesting to know something about the musician who devoted so much time to chorus arrangements and compositions. If we will sing Schubert's Serenade, you will note that it was arranged by Max Vogrich.

WHY 31 DIED

Thirty-one coal miners lost their lives in the Cadiz, Ohio, disaster last November because their employer was using sub-standard, unsafe equipment.

That fact, charged at the time of the accident by the United Mine Workers of America, was confirmed last week when the U. S. Bureau of Mines made public its report on the explosion at the Nelms Coal Mine Co.

Direct cause of the explosion, the report said, was the ignition of gas from a mining machine or an electric drill. Both pieces of equipment were in a condition deemed "non-permissible" by Bureau standards, since many bolts were missing from the equipment.

FOR LABOR UNIONS

The latest Gallup-Poll — on the paramount matter of translating defense blueprints into planes, ships, tanks and guns—contains interesting material as regards labor. Notwithstanding the recognized urgency of the situation the public does not want the rights of labor ignored, according to the Gallup people. On the contrary, says the report, most Americans "are in favor of labor unions and believe that they have every right to protest against low wages in the defense industries."

SIX MONTHS TO RELIEF

The number of Americans who feel insecure in an economic sense is vastly larger than most persons with plenty of money in the bank suppose. A recent study indicates that a majority are either already on relief or would have to seek relief within six months if they lost their jobs and could find no other work.

COST OF LIVING GOING UP

The cost of living is a factor in the defense picture which has not been receiving much attention to date, though it is of immense importance. What a man's wages are in dollars and cents doesn't mean so much; what those wages will purchase does; American Federation of Labor economists warn that by Spring the following increases may

take place: Food, up three to four per cent; clothing, up as much as five per cent; rents, up in defense production areas; cost of living as a whole, up three to four per cent.

1940 XMAS TRADE BREAKS ALL RECORDS

At Xmas time its jingle bells, and for America's retail merchants 1940 jingled the cash register bells harder, louder and longer than ever before. Xmas expenditures bought almost double the goods bought in December 1932, one-third more than in 1937, and nearly 10% more than in December 1939.

LOVESTONE GROUP DISBANDED

After eleven years of organizational activity, following a split from the Communist Party in 1929, the independent Labor League of America (Lovestonites) has officially disbanded.

The Call published an article last week in which members of the group "who are in basic agreement with the Socialist position and who wish to work out with us the difficult problems of Socialist organization and re-orientation are invited to join our ranks or to co-operate with us in these tasks."

The article is written by Travers Clement, National Secretary of the Socialist Party and editor of the Call.

UMWA GAINS 20,000 MEMBERS

The United Mine Workers of America has just won a smashing seven-year victory in Fayette county, Pa., resulting in 20,000 mine workers becoming members of the organization.

The news came with the confirmation by the National Labor Relations Board at Pittsburgh of a report that the H. C. Frick Coke Company had agreed to disband the "Workmen's Brotherhood" and the "Miners' Independent Brotherhood," its two company unions in Fayette county.

The move, resulting from the heated "captive mine" strike of 1933, leaves the United Mine Workers of America as sole bargaining agents for some 20,000 miners previously enrolled in the union's membership.

FABLE

Years ago there lived a man who, among other unprintable names, was called "Slasher." This was short for "Slasher the Price Cutter," which was not his real name, but a name given to him by the men in the king's great army, to describe the chief characteristic of the man's method of earning a living.

As you have probably deduced by now "Slasher" was a chiseling cut-rate beard trimmer, the king's trusted price-setter, the man who set the prices under which all the king's men must work.

"Slasher's" chief interest in life was to raise himself in the good graces of the Great King Indus Tree by forcing the king's men to do more and more work for less and less of the coin of the realm. He knew that this would swell the coffers of the king's treasury, causing the king to grow rich. In so doing he thought the king would think more kindly of him.

After a time, "Slasher" had the prices so low that the king's men worked long hours at high speed at wages so low that at the end of the year when Christmas time was near the men had to mortgage their wages until the following summer in order to buy gifts for their children.

"SLASHER" IS HAPPY

"Slasher" smiled, for the king was happy and smiled upon him.

Then dark days came for the king and sleepless nights came for "Slasher," for the people had not the money with which to buy the things the king had to sell.

One day the king called "Slasher" to his side, and speaking like a father, said, "Slash, old boy, you took care of me and now I want to take care of you; so, since evil days are upon us, I will let you become a worker as I have no more prices to cut . . . My boy, you have a future in my organization, if you prove that you can take it."

"Slasher" felt that he had been kicked in the face. That night he went to the local grocery to try to get in the good graces of the workers; but tears were seen to fall into his glass for he was surely "crying in his beer" that evening.

SURRENDERS "FUTURE"

As time passed "Slasher's" family dressed more poorly and became as hungry as the rest of the workers. Then "Slasher" made the mistake of his life and surrendered his "future."

He cried to the king so loud and so long that the king put him on a job paid by the day and crossed his name off his list of "futures."

Moral—when building a guillotine to cut the throats of others, make sure that in the final test your own throat is not slashed.

Probably dog catchers in Germany now are exempted from military service on the ground of being engaged in necessary food production.

"What Price Liberty?"

CHICAGO.—Under the above title the world-famous philosopher, expert mathematician and lecturer, Bertrand Russell, spoke in Chicago last week.

Bertrand Russell is one of the most forceful writers and speakers of our time. His views on war, politics, education, marital problems, science and religion have brought him international attention. He is author of over a dozen well-known books and has lectured at the University of Chicago, the University of California, and at Cambridge University in England.

"Our university presidents are in most cases less educated than the educators, but have the right to fire those who disagree with them," Russell said. On this point he speaks from experience, as he has been one of the outstanding victims of this intolerant attitude of our university president toward anyone not in agreement with their views.

"This is a very dangerous situation which will happen more and more frequently in the present times of stress," he stated.

The following excerpts from his lecture are worth noting: "State worship is the great danger to liberty in our time."

"The liberty of the rich man in this country is the liberty of Hitler. They demand complete liberty to do as they wish without regard for anyone else."

"In seeking liberty in the present world, it is much harder to defeat ideas than men or groups of men."

"What we term 5th columnists in this country are the very ones Hitler would put into concentration camps first, for they are the radical groups opposed to totalitarianism."

"Complete democracy is not possible under capitalism because of the wide differences in our economic set-up."

"Rich men in this country would like to see Hitler come over here at least for a while, to take care of the CIO for them."

Asked what will become of British nobility if Hitler wins, he jokingly said, "Some will come to America, others will try to make an honest living somehow, which will be a good thing for them."

Slovene Labor Center Elects 1941 Directors

CHICAGO.—At the annual stockholders meeting of the Slovene Labor Center held last Saturday, the following officers were elected for 1941: Frank Aleah, Pres.; Charles Pogorelec, Vice-Pres.; Joseph Drasler, Sec.; Philip Godina, Treas.; Anton Garden, Rec. Sec.; Frank Zaitz, Building Manager; Oscar Godina, Angela Zaitz and Frank Tauchar, auditors.

Main discussion of the meeting centered around improving the Social Club rooms, which was left up to the Board of Directors for consideration when, financially, it sees the way clear to proceed.

CLEVELAND REFLECTIONS

By ANDREW TURKMAN

Sunday afternoon and the "Zarja" clubroom is taken over by "Zarja's" younger set. First comes the rehearsal of the choral numbers to be presented by "Zarja" at its April 6th concert. Under the capable leadership of Josephine Turk, the "vaje" go on smoothly. Basses, tenors, altos and sopranos all have their fling at the elusive and seemingly nervous notes that are constantly jumping from bar to bar, space to space, bar to space, and maneuvering into such intricate and impenetrable defensive positions as to make Hitler and Mussolini envious. However, they can baffle the "Zarja" singers only until the harmoniously combined units of "Zarja's" force make a determined and successful assault upon the "positions" and accomplish that which was thought impossible — learn a song.

After rehearsals are completed, Ed Poljsak comes to the fore, and with his piano playing, combined with the bird-like whistling of Joe Tekavec, provides entertainment galore to the now wearied "Zarja" force. In the corner a couple practice a new dance step. At the table some read the Mladinski list, Prosveta, Proletarec and the Call and various other pieces of literature at their disposal. Others are discussing the age-old question, "Where are we going tonight?" Throughout the whole "force" prevails a fine spirit of comradeship, understanding and co-operation which is the first and most important goal of any organization bent on success in one field or another. At the close of the afternoon its "So-long, see you Thursday."

Very much appreciated was the literature received from our J. S. F. Educational Bureau. Especially so is the booklet "Immigration and National Welfare," by F. S. Cohen, Ph. D. Coming at a time when there is

an ever-increasing amount of fifth column baiting, it is not only a written rebuff but a direct contradiction to the statements made by those who cry, "Send them back where they came from!" Laidler's "The Federal Government and Functional Democracy" is a clear and concise argument for the need of democratic government ownership of natural resources and public utilities.

The class-conscious Slovenes in Cleveland are very much enthused over the ever-increasingly popular "Senca preko pota," written by Ivan Jontez. They exclaim, "Why can't we get more literature like that?" The question is a challenge.

Read in the Cleveland Press that the U. S. government is going to remove the bodies of some 500 dead buried at a cemetery near Sandusky, Ohio, in order to build a TNT plant upon the burial ground. Rather an ironical and sardonic twist of fate, to manufacture materials with which to kill people upon the ground where dead people were buried. A call from the grave — so to speak.

VISITORS

CHICAGO.—Enroute to California for a mid-winter vacation, Frank Bombach, of Detroit, Mich., stopped at the Slovene Labor Center last week for a short visit before continuing his trip.

Augie J. Smolich, from Aguilar, Colorado, visited at the Center last week while in the city.

NAMED

Teacher: "What do we call a man who keeps on talking when people are no longer interested?" Pupil: "A teacher."

THE MARCH OF LABOR

THE FIRST EXAMPLE OF COLLECTIVE BARGAINING ON A NATIONAL SCALE IN THE U.S. WAS A WAGE AGREEMENT IN 1890 BETWEEN THE STOVE HOLDERS' UNION AND THE STOVE FOUNDERS' ASSOCIATION.

ACCORDING TO THE LA FOLLETTE CIVIL RIGHTS COMMITTEE, GENERAL MOTION PICTURE THEATERS HAD 1,700,000 IN 1930 TO 18,500,000 IN 1939. THE SECOND TO WATCH THE FIRST, AND THE THIRD TO SHADOW THE SECOND.

40 TO 60 PERCENT OF ALL STRIKES FROM 1910 TO 1935 TOOK PLACE IN SIX TRADES—TEXTILES, SHOE, AIR, RUBBER, POWER, AND STEEL.

EACH TIME YOU INSIST ON THIS UNION LABEL IN THE HAT YOU BUY YOU HELP ORGANIZED LABOR IN ITS FIGHT FOR YOU.